

ТӨМӨР ЗАМЫН ТЕХНИК АШИГЛАЛТЫН ДҮРЭМ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1.1. “Төмөр замын техник ашиглалтын дүрэм”-ийн зорилго нь Төмөр замын тээврийн тухай хууль, Төрөөс төмөр замын тээврийн талаар баримтлах бодлого, төмөр замын тээврийн техникийн зохицуулалт, стандарт, технологийн баримт бичгийн хэрэгжилтийг хангах, төмөр замын байгууламж, техник тоног төхөөрөмж, хөдлөх бүрэлдэхүүний үндсэн хэмжээ болон тэдгээрийн ашиглалт, засвар, үйлчилгээнд тавигдах шаардлага, галт тэрэгний хөдөлгөөнийг зохион байгуулах журам, горим, зарчмыг тогтооход оршино.

1.2. Энэхүү дүрмийг Төмөр замын тээврийн тухай хууль тогтоомж, Төмөр замын тээврийн дүрэм, журамд заасны дагуу төмөр замын тээвэрлэлтийг зохион байгуулах үүрэг бүхий төмөр замын тээврийн байгууллага, нийтийн төмөр зам, үйлдвэрлэлийн зориулалттай болон салбар зам, талбай эзэмшигч, аж ахуйн нэгж байгууллага төмөр замын тээвэртэй холбоотой үйл ажиллагаа явуулж буй иргэн, хуулийн этгээд дагаж мөрдөнө. “Төмөр замын техник ашиглалтын дүрэм”-ийг дагаж мөрдсөнөөр төмөр замын салбарын бүх байгууллага, нэгжийн хоорондын ажлын уялдаа холбоо, тээвэрлэлтийн аюулгүй, тасралтгүй хэвийн байдал хангагдана.

1.3. Нийтийн төмөр зам, үйлдвэрлэлийн зориулалттай болон салбар зам, талбайд байх байгууламж, техник тоног төхөөрөмж, хөдлөх бүрэлдэхүүнийг үйлдвэрлэх, угсрах, засварлах, бүтээцэд өөрчлөлт оруулах ашиглахтай холбоотой бүх дүрэм, журам, заавар нь энэхүү дүрмээр тогтоосон шаардлага, норм нормативд нийцсэн байна.

1.4. Энэхүү дүрмээр зохицуулагдаагүй дохиолол, холбооны систем ашигладаг суурь бүтэц нь хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн зааврыг суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчээр батлуулж мөрдөнө.

1.5. Төмөр замын тээврийн нийт ажилтан нь дараах нийтлэг үүрэг хүлээнэ:

1.5.1. төмөр замын тээврийн тухай хууль, төмөр замын тээврийн дүрэм, журмыг чанд биелүүлэх, техник хэрэгслийг энэхүү дүрэм, технологийн горим, стандарт, нормын шаардлагын дагуу ашиглах, арчлах;

1.5.2. ачаа, тээш, ачаан тээшийг бүрэн бүтэн тээвэрлэх, үйлчлүүлэгчийн тээвэрлэлтийн эрэлт хэрэгцээ, галт тэрэгний хөдөлгөөний аюулгүй, найдвартай, тасралтгүй ажиллагааг хангах;

1.5.3. зорчигч, үйлчлүүлэгч, төмөр замын тээвэртэй холбоотой үйл ажиллагаа явуулж буй этгээдээс төмөр замын тээврийн салбарт мөрдөгдөж буй хууль, төмөр замын тээврийн дүрэм, журам, үндэсний стандарт, нормативыг сахин биелүүлэхийг шаардах.

1.6. Энэ дүрэмд хэрэглэсэн нэр томьёо, тодорхойлолтыг Төмөр замын тээврийн тухай хууль, үндэсний стандартад заасан утгаар ойлгож хэрэглэнэ.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

ТӨМӨР ЗАМЫН БАЙГУУЛАМЖ БА ТӨХӨӨРӨМЖИД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

2.1. Төмөр замын тээврийн байгууламж ба төхөөрөмж /цаашид “байгууламж, төхөөрөмж” гэх/ нь төмөр замын тээврийн дүрэм, журам, үндэсний стандартын шаардлагад нийцсэн байна.

2.2. Байгууламж, төхөөрөмжид эвдрэл гэмтэл гарахаас урьдчилан сэргийлэх, нормативт үзлэг шалгалтыг тогтмол хийх, техникийн засвар үйлчилгээг чанартай гүйцэтгэх, хэвийн ажиллагааг хангах нь төмөр замын тээврийн байгууллага, салбар нэгж, тэдгээрийг удирдах, хариуцсан ажилтны гол үүрэг байна. Ажилтан нь албан үүргийн хүрээнд байгууламж, төхөөрөмжийн ашиглалтад тавигдах шаардлагыг судлан мэдсэн байна.

2.3. Байгууламж, төхөөрөмж, машин механизм, техник хэрэгсэл нь үндэсний стандарт, зураг төслийн баримт бичиг, техникийн нөхцөлд тохирсон байна. Төмөр замын тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төмөр замын тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагаас баталсан төмөр замын тээврийн дүрэм, журамд заасны дагуу гэрчилгээтэй байна. Байгууламж, төхөөрөмж, механизм, тоноглол нь техник ашиглалтын өгөгдлийг тусгасан паспорттай байна.

2.4. Байгууламж, төхөөрөмж нь эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон хурдтайгаар галт тэргийг өнгөрүүлэх нөхцөл шаардлагыг хангасан байна.

2.5. Байгууламж, төхөөрөмжийн зураг төслийн баримт бичиг баталгаажуулах эрх бүхий этгээд зөвшөөрсөн тохиолдолд тухайн байгууламж ба төхөөрөмжийн бүтцэд өөрчлөлт оруулж болно.

2.6. Суурь бүтэц, хөдлөх бүрэлдэхүүн, байгууламж, төхөөрөмжийн үечилсэн засварын хугацаа, ангиллыг үндэсний стандартаар тогтоож, харин арчлалтын норм, журам, үлгэрчилсэн технологийн горимыг төмөр замын тээврийн байгууллага батална.

2.7. Шинээр барих буюу шинэчлэн сайжруулсан төмөр замын шугам, барилга байгууламж, төхөөрөмжийг холбогдох хууль, дүрэм, журам, үндэсний стандартын дагуу ашиглалтад хүлээн авна.

2.8. Төмөр замын гол болон салбар замын байгууламж, төхөөрөмж нь үндэсний стандартаар тогтоосны дагуу төмөр замд барилга, байгууламжийн ойртох хязгаар, хөдлөх бүрэлдэхүүний “А”, “Б”, “С” оврын шаардлага хангасан байна. Депо, засварын газар, ачих буулгах талбай болон байгууллага, аж ахуй нэгж, компанийн үйлдвэрийн байгууламж, төхөөрөмж, үйлдвэрийн дэвсгэр нутгийн хоорондох байгууламж, төхөөрөмж нь энэхүү стандартаар тогтоосон төмөр замд барилга, байгууламжийн ойртох хязгаар, хөдлөх бүрэлдэхүүний “Д”, “СП” оврын шаардлагыг хангасан байна. Шинээр барих, шинэчлэн сайжруулах байгууламж, төхөөрөмж нь дээр дурдсан стандартын “А”, “Б”, “Д”, “С”, “СП” оворот тохирсон байх шаардлагатай. Барилгын засварын болон бусад ажлыг гүйцэтгэхэд байгууламж, төхөөрөмжийн овор хэмжээг зөрчихийг хориглоно.

2.9. Депо, засварын газар, ачих буулгах талбай болон байгууллага, аж ахуйн нэгж, компанийн үйлдвэрийн байгууламж, төхөөрөмж, үйлдвэрийн дэвсгэр нутгийн хоорондох байгууламж, төхөөрөмж нь үндэсний стандартаар тогтоосон төмөр замд барилга, байгууламжийн ойртох хязгаар, хөдлөх бүрэлдэхүүний “СП”

оврын шаардлагыг хангасан байна.

2.10. Төмөр замын байгууламж, төхөөрөмж, барилгын засварын болон бусад ажлыг гүйцэтгэхэд байгууламж, төхөөрөмж нь оврын хэмжээг зөрчихийг хориглоно.

2.11. Хос замт шугамын замын тэнхлэг хоорондын зай шулуун хэсэгт 4100 мм-ээс доошгүй байна. Өртөөн дээрх зэргэлдээ замуудын тэнхлэг хоорондын зай шулуун хэсэгт 5300 мм-ээс доошгүй, туслах чанарын зам, хөдлөх бүрэлдэхүүн зогсоох зам, ачих буулгах талбайн замуудын тэнхлэг хоорондын зай 4500 мм-ээс доошгүй байна. Замын тэнхлэгийг шилжүүлэх эсэхийг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

2.12. Ачааг нэг вагоноос нөгөө вагонд шилжүүлэн ачихад зориулагдсан замын тэнхлэг хоорондын зай 3600 мм-ээс доошгүй байна. Тахир хэсэг дэх зэргэлдээ замуудын тэнхлэг, өртөө болон хоорондын зам дахь замын тэнхлэг, барилга, байгууламжийн ойртолтын оврын зай, хэмжээг үндэсний стандартыг үндэслэн тогтооно.

2.13. Тусгай зориулалтын чингэлгийн вагонд техникийн нөхцөлийн дагуу ачиж, бэхэлсэн, давхар ачигдсан хоосон эсвэл ачаатай чингэлэг нь хөдлөх бүрэлдэхүүний “Н” овор дотор, задгай хөдлөх бүрэлдэхүүнд ачсан ачаа /сав баглаа боодол, бэхэлгээг оролцуулан/ нь дотоодын тээвэр, дамжин өнгөрөх, экспорт, импортын тээвэрт хэрэглэгдэх үндэсний стандартаар тогтоосон ачилтын оврын шаардлагыг хангасан байна. Хөдлөх бүрэлдэхүүний “Н” овор болон задгай хөдлөх бүрэлдэхүүний ачилтын овор дотор байрлуулах боломжгүй ачааг уг стандартаар тогтоосон хэтрүү оврын дотор багтахгаар тээвэрлэнэ. Задгай хөдлөх бүрэлдэхүүний ачилтын овор хэмжээний дотор байрлуулах боломжгүй ачаа болон хэтрүү овортой ачааг “Төмөр замаар ачаа тээвэрлэх дүрэм”-ийн шаардлагад нийцүүлэн тээвэрлэнэ. Хилийн өртөөд болон ачилтын терминалд ачааны байрлал, овор, түүний хэмжээг тодорхойлох зориулалттай оврын хаалга байрлуулж болно.

2.14. Замын дэргэд буулгах буюу ачихаар бэлтгэсэн ачааг төмөр замд барилга, байгууламжийн ойртох болон хөдлөх бүрэлдэхүүний оврын стандартад заасан зайд хурааж бэхэлнэ. Зам засварын ажилд зориулан буулгах чигжээснээс бусад ачааг 1200 мм хүртэл өндөртэй бол захын зам төмрийн толгойн гадна ирмэгээс 2.0 метр, түүнээс өндөр бол 2.5 метрээс ойргүй зайд байрлуулна.

2.15. Энэхүү дүрэмд тусгагдаагүй тоног төхөөрөмж, байгууламжийн засвар, техникийн үйлчилгээнд тавих шаардлагыг төмөр замын тээврийн байгууллага баталж мөрдүүлнэ.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ

ЗАМЫН АЖ АХУЙН БАЙГУУЛАМЖ, ТӨХӨӨРӨМЖИД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

3.1. Төмөр замын суурь бүтэц нь үндэсний болон хүлээн зөвшөөрөгдсөн олон улсын стандартын шаардлагад нийцсэн, тухайн хэсэгт тогтоосон хамгийн их хурдтай явах галт тэрэгний аюулгүй бөгөөд жигд хөдөлгөөнийг хангаж байна.

3.2. Замын засвар, арчлалт, үйлчилгээ хариуцсан нэгжийн байрлал, түүний хариуцсан зам, техник байгууламж, төхөөрөмж нь тогтоосон жин, хурдтай галт тэргийг өнгөрүүлэх нөхцөл, шаардлагыг хангасан байна.

3.3. Замын дэвсгэр болон огтлолын зурагт тавигдах шаардлага:

3.3.1. замын эргэлтийн өнцөг, радиус, түүний тойрог болон шулуун хэсгийн холбоос, хэвгийн босоо хавтгай дахь элементүүдийн өөр хоорондын холбогдох нөхцөл, хэвгийн аяс зэрэг нь замын батлагдсан дэвсгэр, дагуу болон хөндлөн огтлолын зурагтай тохирох ёстой. Төмөр замын тусгай бүс, зурвас газар, хамгаалалтын бүсийн хэмжээг тогтоохдоо гол замын тэнхлэгээс хэмжинэ.

3.3.2. өртөө, зөрлөг болон гүйцэж түрүүлэх газрыг тэгш шулуун талбарт байрлуулах боловч шаардлагатай тохиолдолд 0.0015-аас үл хэтрэх хэвгийг байрлуулж болно.

3.3.3. бартаатай нөхцөлд 0.0025 хүртэл ихэсгэхийг төмөр замын тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын зөвшөөрсөн техникийн нөхцөлөөр шийдвэрлэнэ.

3.3.4. төмөр замын тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын зөвшөөрснөөр газар зүйн байрлалын хувьд онц бартаатай газарт хэвгийн хэмжээ 0.0025-аас их байж болно. Замын хэвгий нь 0.0025-аас их хэсэгт сэлгээ хийхдээ зүтгүүрийг бүрэлдэхүүнээс салгахыг хориглоно.

3.3.5. хэвгий газарт байрласан өртөө, зөрлөгт тогтоосон нормын жинтэй галт тэрэг байрнаас хөдлөх нөхцөлийг хангасан байна. Хоорондын замд зорчигчийн галт тэрэг байрнаас хөдөлж болохуйц 0.006-аас ихгүй хэвгийтэй газар зорчигчийн бууж суух зогсоолыг байгуулж болох, онцгой тохиолдолд 0.006-аас 0.008 хүртэл хэвгийтэй газар зогсоол барьж байгуулах зөвшөөрлийг төмөр замын тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага олгоно.

3.3.6. өртөө, зөрлөг, гүйцэж түрүүлэх газар, зарим парк, татах замыг шулуун хэсэгт байрлуулна. Эдгээрийг хүнд нөхцөлд хурдны замд 2000 метр, I, II зэрэглэлийн замд 1500 метр, III, IV зэрэглэлийн замд 1200 метр радиустай тахир хэсэгт байгуулна.

3.3.7. замын аж ахуйн байгууламж, төхөөрөмжийг онц хүнд нөхцөлд I, II зэрэглэлийн замд 600 метр, III, IV зэрэглэлийн замд 500 метр радиустай тахир хэсэгт байгуулж болно.

3.3.8. хүнд нөхцөлд татах замыг 500 метр хүртэлх радиустай тахир хэсэгт байгуулж болно.

3.3.9. хэсэглэх газрын гол замыг тахир хэсэгт байрлуулах бол суман шилжүүлгийг замын шулуун хэсэгт байрлуулна.

3.3.10. өртөөний хүлээн авах, явуулах зам, бусад замд нийлсэн салбар болон холбох зам нь өртөө буюу хоорондын зам руу хөдлөх бүрэлдэхүүн өөрөө өнхөрч гарахаас сэргийлсэн хамгаалах сум буюу хамгаалах мухар замтай байх ба замын ашигтай урт 50 метрээс доошгүй байна.

3.3.11. сунгуу уруудуур бүхий хоорондын замын өмнөх өртөөнд шаардлагатай бол төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн баталсан зураг төслийн дагуу барих мухар замыг барина.

3.3.12. төмөр замын дэвсгэр, дагуу огтлолын байдлыг багаж хэрэгсэл, зам оношилгооны вагоноор тодорхой хугацаанд тогтмол шалгаж байна.

3.3.13. замын дэвсгэр болон дагуу огтлолын байдлыг өөрчлөхөд хүргэсэн замын шинэчлэлт буюу бусад ажил хийгдэж байгаа хэсгүүдийг ажил дуусмагц гүйцэтгэгч байгууллагын захиалгаар эрх бүхий зураг төслийн байгууллага зохих шалгалтыг хийж холбогдох бичиг баримтыг замын засвар үйлчилгээ хариуцсан нэгжид шилжүүлж өгнө.

3.3.14. ялгах, хэсгийн, ачааны томоохон өртөөн дээрх ялгах дов, довын бэлийн болон татах замуудын дагуу огтлолыг 3 жилд нэгээс доошгүй удаа, бусад замд 10 жилд нэгээс доошгүй удаа тусгай багаж ашиглан шалгана.

3.3.15. суурь бүтэц, салбар зам өмчлөгч, эзэмшигч иргэн, аж ахуйн нэгж өөрийн эзэмшилд байгаа замын аж ахуйн бүх байгууламж, төхөөрөмжийн масштаб, бүдүүвч зураг, замуудын дагуу ба хөндлөн огтлолын зураг, баримт бичигтэй байна.

3.3.16. замын огтлолын зураг, өртөөний масштаб, бүдүүвч дэвсгэр зургийг эрх бүхий зураг төслийн байгууллага гүйцэтгэнэ.

3.4. Замын ул шороо, дээд бүтэц, хиймэл төхөөрөмжид тавигдах шаардлага:

3.4.1. замын шулуун хэсэг дэх ул шорооны үндсэн талбайн өргөн нь тухайн замын дээд бүтэцтэй тохирч байвал зохино. Төмөр замын шугам нь нэг замтай хэсэгт 5.5 метр, хоёр замтай хэсэгт 9.6 метр, хадархаг ба шүүрүүлэгч хөрстэй хэсэгт нэг замтай бол 5.0 метр, хоёр замтай бол 9.1 метрээс багагүй байна.

3.4.2. хоорондын замын шулуун хэсэгт шинээр баригдах төмөр замын ул шорооны дээд талын өргөний хэмжээ нь үндэсний стандартын шаардлагад нийцсэн байна.

3.4.3. төмөр замын тахирын радиус нь 2000 метрээс бага хэсэгт ул шороог тогтоосон нормын дагуу өргөсгөнө. Шинээр барьж байгуулах төмөр замын шугамын ул шорооны үндсэн талбайн өргөнийг батлагдсан үндэсний стандартын дагуу гүйцэтгэнэ. Шинээр баригдсан төмөр замын ул шорооны дэнж замын хоёр талд 0.4 метрээс багагүй байна.

3.4.4. ус хальдаг газрын ул шорооны ирмэг нь хүчтэй салхилах үеийн усны долгионы хамгийн их өндрөөс дээш 0.5 метрээс багагүй өндөр байна.

3.4.5. өргөн царигийн төмөр замын шулуун хэсэгт болон 650 метрээс их радиустай тахир хэсэгт царигийн өргөний хэмжээ нь 1520 мм байна. 650 метр ба түүнээс бага радиустай тахир хэсэгт царигийн өргөний хэмжээг дараах байдлаар тогтооно.

- 650–451 метр радиустай бол 1524 мм;
- 450–300 метр радиустай бол 1530 мм;
- 299 метр ба түүнээс бага радиустай бол 1535 мм.

3.4.6. нарийн царигийн төмөр замын шулуун хэсэгт болон 350 метрээс их радиустай тахир хэсэгт царигийн өргөний хэмжээ нь 1435 мм байна. 350 метр ба түүнээс бага радиустай тахир хэсэгт царигийн өргөний хэмжээг дараах байдлаар тогтооно.

- 350–300 метр радиустай бол 1440 мм;
- 299 метр ба түүнээс бага радиустай бол 1450 мм.

3.4.7. одоо ашиглаж байгаа өргөн царигийн төмөр замд царигийн өргөний хэмжээг 1520 мм-т шилжүүлж дуусах хүртэл шулуун хэсэгт болон 650 метрээс их радиустай тахир хэсэгт царигийн өргөний хэмжээ нь 1524 мм байж болно. Ийм үед 650 метр ба түүнээс бага радиустай тахир хэсэгт царигийн өргөний хэмжээг дараах байдлаар тогтооно.

- 650–451 метр радиустай бол 1530 мм;
- 450–351 метр радиустай бол 1535 мм;
- 350 метр ба түүнээс бага радиустай бол 1540 мм.

3.4.8. царигийн өргөний өөрчлөлтийн зөвшөөрөгдөх хүлцлийн хэмжээ нь өргөн царигийн төмөр замын шулуун болон 450 метрээс их радиустай тахир, нарийн царигийн төмөр замын шулуун болон тахир хэсэгт өргөгсгөхөд 8 мм, нарийсгахад 4 мм-ээс хэтрэхгүй байна. Харин өргөн царигийн төмөр замын 450 метр ба түүнээс бага радиустай тахирт царигийн өргөсөлт болон нарийсалтын зөвшөөрөгдөх хүлцлийн хэмжээ нь 6 мм-ээс хэтрэхгүй байна.

3.4.9. зам төмөр нь хажуугийн элэгдэлтэй бол 1200 метр ба түүнээс бага радиустай тахир хэсэгт царигийн өргөсөлтийн зөвшөөрөгдөх хэмжээ нь 8 мм-ээс их буюу зам төмрийн толгойн ажлын ирмэгийн бодит элэгдлийн хэмжээгээр өргөссөн байж болно. Ингэхдээ өргөн царигийн төмөр замын 450 метрээс их радиустай тахир хэсэгт 1535 мм-ээс, 450 метр ба түүнээс бага радиустай тахир хэсэгт бол 1546 мм-ээс тус тус хэтрэхгүй байна. Харин нарийн царигийн төмөр замд бол 350 метр ба түүнээс их радиустай тахир хэсэгт 1450 мм-ээс, 350 метрээс бага радиустай тахир хэсэгт 1461 мм-ээс тус тус хэтрэхгүй байна.

3.4.10. замын шулуун хэсэгт хоёр талын зам төмрийн толгойн дээд тал /өнхрөх гадарга/ нэг түвшинд байна. Мөн энэ хэсэгт бүх уртын туршид нэг талын зам төмөр нөгөө талынхаас 6 мм өндөр байхаар арчлахыг зөвшөөрнө.

3.4.11. замын тахир хэсгийн гадна талын зам төмрийн өндөрлөлтийг тахирын радиусаар явах хөдөлгөөний хурдыг харгалзан төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтоох бөгөөд хэмжээ нь 150 мм-ээс хэтрэхгүй байна. Харин шаардлагатай үед гол замын тахир хэсэгт төмөр замын тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын зөвшөөрлөөр уг өндөрлөлтийг 150 мм-ээс их байлгаж болно.

3.4.12. замын шулуун, мөн тахир хэсгийн хоёр зам төмрийн түвшний зөрүү нь тогтоосон нормоос 4 мм-ээс илүүгүй байж болно.

3.4.13. хиймэл төхөөрөмж нь шаардлагатай үед үзлэг хийх зориулалтын төхөөрөмж хэрэгсэлтэй байна. Усны түвшин тодорхойлох дохиолол, оврын хяналтын болон дүрс бичлэгийн төхөөрөмжөөр тоноглох гүүр, хоолойн жагсаалтыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч батална.

3.4.14. төмөр замын гүүрийн байгууламжийг хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй тооцооны нормыг үндэслэн даацаар ангилан, арчилна.

3.4.15. зам, замын байгууламжийн бүх төхөөрөмж нь стандарт, нормын дагуу хийгдсэн зураг, техникийн паспорттай байна.

3.4.16. замын байдалд байнгын хяналт тавихад оношилгооны вагон, дрезин, автомоторис болон сэвийн тэргэнцэр хэрэглэнэ.

3.5. Зам төмөрт тавигдах шаардлага:

3.5.1. зам төмөр нь галт тэрэгний хурд, нэг гол дээрх ачаалал, ачааны нягтралаас хамаарсан ашиглалтын үндэсний стандартын шаардлага, нөхцөлд нийцсэн байна.

3.5.2. гол болон хүлээн авах, явуулах замын зам төмрийг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн баталсан үечлэлийн дагуу оношилгооны хэрэгслээр шалгана.

3.5.3. ачааны эрчимжилт нь жилд 10 сая тн/км-ээс их бөгөөд ачааны галт тэрэг 90 км/цаг, зорчигчийн галт тэрэг 120 км/цаг хүртэл хурдтай явдаг замд зам төмрийн толгойн элэгдэл дараах хэмжээнээс хэтрэхгүй байна.

3.5.3.1. 1 метр уртын жин 60 кг ба түүнээс хүнд маягийн зам төмөрт:

- нийлмэл 12 мм,
- хажуугийн 15 мм.

3.5.3.2. 1 метр уртын жин 50 кг ба түүнээс хүнд маягийн зам төмөрт:

- нийлмэл 10 мм,
- хажуугийн 13 мм.

3.5.3.3. 1 метр уртын жин 43 кг ба түүнээс хүнд маягийн зам төмөрт:

- нийлмэл 6 мм,
- хажуугийн 8 мм.

3.5.4. ачааны эрчимжилт нь жилд 10 сая тн/км-ээс бага замд зам төмрийн толгойн элэгдэл дараах хэмжээнээс хэтрэхгүй байна.

3.5.4.1. 1 метр уртын жин 60 кг ба түүнээс хүнд маягийн зам төмөрт:

- нийлмэл 16 мм,
- хажуугийн 15 мм.

3.5.4.2. 1 метр уртын жин 50 кг ба түүнээс хүнд маягийн зам төмөрт:

- нийлмэл 13 мм,
- хажуугийн 13 мм.

3.5.4.3. 1 метр уртын жин 43 кг ба түүнээс хүнд маягийн зам төмөрт:

- нийлмэл 9 мм,
- хажуугийн 10 мм.

3.6. Суман шилжүүлэгт тавигдах шаардлага:

3.6.1. суман шилжүүлэг нь батлагдсан зураг ба замд тавьсан зам төмрийн маягтай тохирч байна. Суман шилжүүлэг нь дор дурдсан маркийн тоонолжтой байна.

3.6.1.1. гол зам болон зорчигчийн галт тэрэг хүлээн авах, явуулах замд 1/11-ээс огцом биш, огтлолцсон замын үргэлжлэл болох зөрсөн,

дан суманд 1/9-ээс огцом биш, зорчигчийн галт тэрэг зөвхөн шулуун замаар өнгөрөх суман шилжүүлэг 1/9 маркийн тоонолжтой байж болно.

3.6.1.2. ачааны хөдөлгөөнд зориулагдсан хүлээн авах, явуулах замд 1/9-ээс огцом биш, хэм тэнцүү салсан замын суманд 1/6-ээс огцом биш байна.

3.6.2. гол зам дахь сөргүү суман шилжүүлгийн шорын өмнө хамгаалах хөндлөвч тавьсан байна.

3.6.3. дараах гэмтэлтэй суман шилжүүлгийг ашиглахыг хориглоно.

3.6.3.1. суман шилжүүлгийн шорын холбоос салсан;

3.6.3.2. суман шилжүүлгийн нэгдүгээр татуургын эсрэг хэмжихэд шор нь жааз зам төмрөөс 4 мм ба түүнээс их завсартай болсон;

3.6.3.3. шор эмтэрснээс дугуйн дэл шор дээр гарах аюултай болсон, гол зам дахь суман шилжүүлгийн шор 200 мм ба түүнээс илүү, хүлээн авах-явуулах зам дахь суман шилжүүлгийн шор 300 мм ба түүнээс илүү, өртөөний бусад зам дахь суман шилжүүлгийн шор 400 мм ба түүнээс урт эмтэрсэн;

3.6.3.4. суман шилжүүлгийн шорын толгойн өргөн дээгүүрээ 50 мм ба түүнээс илүү байдаг огтлолд хэмжилт хийхэд шор жааз зам төмрөөс 2 мм ба түүнээс илүү суусан;

3.6.3.5. суман шилжүүлгийн тоонолжийн зүрхэвчийн болон хаших төмрийн толгойн ажлын талстуудын хоорондын зай 1524 мм-ийн царигт 1477 мм-ээс, 1520 мм-ийн царигт 1472 мм-ээс, 1435 мм-ийн царигт 1391 мм-ээс тус тус бага байвал;

3.6.3.6. хаших төмөр ба сахал зам төмөр хоёрын ажлын талстуудын хоорондын зай өргөн царигийн суман шилжүүлэгт 1435 мм-ээс, нарийн царигт 1348 мм-ээс их байвал;

3.6.3.7. тоонолж зүрхэвч, сахал зам төмөр, хаших төмөр хугарсан;

3.6.3.8. шор буюу жааз зам төмөр хугарсан;

3.6.3.9. хаших төмрийн 2 нүхтэй хавчуулгатай үед 2 боолт тасарсан, нэг нүхтэй хавчуулгатай үед нэг боолт тасарсан;

3.6.3.10. жааз зам төмөр, шор, тоонолжийн зүрхэвч, сахал зам төмрийн босоо элэгдэл гол замд 6 мм, хүлээн авах явуулах замд 8 мм, бусад замд 10 мм-ээс их болсон.

3.6.4. өртөөнд суман шилжүүлэг тавих болон авахыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн шийдвэрээр гүйцэтгэнэ.

3.6.5. өртөөнд ба хоорондын замд шинээр тавьсан болон шинэчилсэн суман шилжүүлгийг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчээс томилогдсон комисс хүлээн авна.

3.6.6. дор дурдсан төвлөрүүлээгүй суман шилжүүлгийг хяналтын цоожоор тоногдсон байна:

3.6.6.1. галт тэрэг хүлээн авах, явуулах замын сум, хамгаалах сум;

3.6.6.2. тэсэрч дэлбэрэх аюултай ачаатай вагон зогсооход зориулсан зам руу оруулах сум;

3.6.6.3. сэргээн босгох, галын галт тэрэг зогсооход зориулагдсан

зам руу оруулах сум;

3.6.6.4. хамгаалах, барих мухар зам руу оруулах сум;

3.6.6.5. оношилгооны вагон, замын машин зогсоход зориулагдсан зам руу оруулах сум, дов, ялгах замд байрлуулснаас бусад төвлөрүүлсэн, хяналтын цоож бүхий суман шилжүүлгүүд нь зүүдэг цоожоор цоожилж болохуйц хэрэгслээр тоноглогдсон байна.

3.6.7. төмөр замын тээврийн салбарт шинээр нэвтэрч буй систем нь зүүдэг цоожоор цоожилж болохуйц хэрэгслээр тоноглогдоогүй бол аюулгүй байдлыг хангах ижил төрлийн хэрэгслээр орлуулах ба түүнийг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн баталсан технологийн заавраар зохицуулна.

3.6.8. төвлөрүүлээгүй суман шилжүүлгийн сум заагч нь гэрэл ойлгогчтой байна.

3.6.9. суман шилжүүлэг, суман шилжүүлгийн заагч, хаягч сум, шор, вагон бэхлэх суурин төхөөрөмжийг тавих, суурилуулах, засварлах, арчлах ажлыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн зам хариуцсан нэгж болон эрх бүхий хуулийн этгээд гүйцэтгэнэ.

3.6.10. суман шилжүүлэг, суман шилжүүлгийн заагч, хаягч сум, шор, вагон бэхлэх суурин төхөөрөмж нь дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол, эрчим хүчний байгууламж, хэрэгслээр тоноглогдсон тохиолдолд тэдгээрийн засвар, техникийн үйлчилгээг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн дохиолол, холбоо, эрчим хүч хариуцсан нэгж болон эрх бүхий хуулийн этгээд гүйцэтгэнэ.

3.6.11. зүтгүүр, эрчим хүч, ус хангамж, вагон, замын болон бусад аж ахуйн нэгжийн замын суман шилжүүлэг, суман шилжүүлгийн заагчийг, цэвэрлэж арчлах, гэрэлтүүлэх, бүрэн бүтэн байлгах асуудлыг тухайн аж ахуйн нэгж хариуцна.

3.7. Төмөр замын суурь бүтцийг бусад инженерийн байгууламжтай огтлолцуулах асуудлыг Төмөр замын тээврийн тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.10, 11.1.14-т заасан журмуудаар зохицуулна.

3.8. Шинээр барьж байгаа салбар замыг өртөө хоорондын гол замд холбохыг хориглоно. Харин хоорондын замаас салаалах тохиолдолд суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчтэй зөвшилцөж, шинээр өртөө байгуулан батлагдсан зураг төслийн дагуу гүйцэтгэнэ.

3.9. Зам болон дохионы тэмдэгт тавигдах шаардлага:

3.9.1. гол замын хажууд зам болон дохионы тэмдэг тавина. Суман шилжүүлэг болон замын холбогдох бусад газарт хязгаарын шон тавина. Төмөр замын зурвас газрын заагийг заах, ул шорооны далд болон ил төхөөрөмжийг газрын гадаргуу дээр тэмдэглэж тусгай тэмдэг тавина.

3.9.2. дохионы тэмдэгт дараах тэмдэг хамаарна:

3.9.2.1. мэдэгдэх самбар;

3.9.2.2. шүгэл дуугаргах тухай машинчид анхааруулах тэмдэг “Ш”;

3.9.2.3. зүтгүүрийг зорчигчийн тавцан, зорчигч буух, суух газрын дэргэд зогсоох тэмдэг;

3.9.2.4. осолтой газрын эхлэл, төгсгөлийн тэмдэг;

3.9.2.5. цас цэвэрлэх машины далавч болон хусуурыг эвхэх, тэнийлгэх;

3.9.2.6. бялт тавих газрыг заагч;

3.9.2.7. хоорондын замд галт тэрэгний тоормосны найдвартай ажиллагааг шалгах газрын тэмдэг “Т1, Т2, Т3”.

3.9.3. замын тэмдэгт дараах тэмдэг хамаарна:

3.9.3.1. километр, зуутын тэмдэг;

3.9.3.2. тахирын эхлэл, төгсгөлийн тэмдэг;

3.9.3.3. хэвгий заагч;

3.9.3.4. замын засвар үйлчилгээ хариуцсан аж ахуйн нэгж, хэсгийн заагийн тэмдэг.

3.9.4. дохионы тэмдгийг хөдөлгөөний чиглэлийн баруун гар талд, замын тэмдгийг километрийг тоолж эхэлсэн чиглэлийн дагуу баруун гар талд захын замын тэнхлэгээс 3100 мм-ээс доошгүй зайд тавина.

3.9.5. сэтэрхийд /хадархагаас бусад/ болон тэндээс гарах газарт /100 метр уртад/ замын тэмдгийг захын замын тэнхлэгээс 5700 мм-ээс доошгүй зайд тавина. Хязгаарын шонг нийлж байгаа замуудын тэнхлэг хоорондын зай 4100 мм байх газарт, хоёр замын тэнхлэгийн голд тавина.

3.9.6. ачаа шилжүүлэн ачихад зориулан хооронд нь ойрхон тавьсан хоёр замын тэнхлэгүүдийн хоорондын зай 3600 мм байх тэр газарт хязгаарын шонг тавина. Замын тахир хэсэгт дээрх зайг барилга байгууламжийн ойртох хязгаар тогтоосон үндэсний стандартыг баримтлан ихэсгэсэн байна. Зам болон дохионы тэмдэг, заагчийн хэлбэр дүрслэлийг “Төмөр замын дохиолол, холбооны журам”-аар тогтооно. Зам болон дохионы тэмдэг, заагч нь төмөр замын тэмдэг тэмдэглэгээний үндэсний стандартад заасан хэмжээтэй байна.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ

ЗҮТГҮҮР БОЛОН ВАГОНЫ АЖ АХУЙ, СЭРГЭЭН БОСГОХ ТЕХНИК ХЭРЭГСЭЛД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

4.1. Зүтгүүрийн депо, техник үйлчилгээний газар, зэхэлтийн болон зүтгүүрийн аж ахуйн бусад байгууламжийн байршил, тэдгээрт суурилагдсан тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл нь техникийн үйлчилгээ, засварын ажлыг технологийн дагуу гүйцэтгэж, галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмагаар тогтоосон хэмжээг хангасан байна.

4.2. Вагон депо, вагоныг ачилтад бэлтгэх, техник үйлчилгээний газар, вагоны аж ахуйн бусад байгууламжийн байршил, тэдгээрт суурилагдсан тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл нь техникийн үйлчилгээ засварыг технологийн дагуу гүйцэтгэж галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмагаар тогтоосон хэмжээг хангасан байна.

4.3. Төмөр замын тээврийн байгууллага нь байгалийн гамшиг, гал түймэр, осол, зөрчлийн хор уршгийг арилгах зориулалтын техник хэрэгсэл бүхий сэргээн босгох болон галын галт тэрэгтэй байна. Сэргээн босгох, галын галт тэрэггүй төмөр замын тээврийн байгууллага нь мэргэжлийн байгууллагатай гэрээний үндсэн дээр хамтран ажиллана. Төмөр замын тээврийн байгууллагын тогтоосон газарт сэргээн босгох болон галын галт тэрэг доор дурдсан техник хэрэгсэл, мэргэжлийн ажилтнуудаар зохион байгуулсан багийг байнгын бэлэн байдалд байлгана.

4.3.1. сэргээн босгох галт тэрэг, зам сэргээхэд зориулагдсан автомашин, хүнд даацын кран, холбооны шугам түргэн сэргээх баг, дрезин, бусад техник хэрэгсэл, шуурхай ажлын баг;

4.3.2. гал унтраах тусгай зориулалтын галын галт тэрэг, галын автомашин, техник хэрэгсэл, багаж зэвсэглэмж, гал унтраах анги, тасаг, хэсгийн бие бүрэлдэхүүн;

4.3.3. Шаардлагатай үед төмөр замын тээврийн байгууллага нь тухайн орон нутгийн онцгой байдлын байгууллага, төрийн болон хувийн хэвшлийн аж ахуй нэгж компаниудын гал унтраах техник хэрэгслийг гэрээгээр ажиллуулна.

4.4. Сэргээн босгох болон галын галт тэрэг зогсоох замыг өөр хөдлөх бүрэлдэхүүнээр эзлүүлэхийг хориглоно.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ

ӨРТӨӨНИЙ АЖ АХУЙН БАЙГУУЛАМЖ, ТӨХӨӨРӨМЖИД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

5.1. Өртөөний зам болон байгууламж, төхөөрөмж нь галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмагаар тогтоосон хэмжээ, галт тэрэг хүлээн авах, явуулах, ачаа, ачаан тээш ачих, буулгах, хөдлөх бүрэлдэхүүн боловсруулах ажиллагааны нормын биелэлт, техник хэрэгсэл, хөдлөх бүрэлдэхүүнийг өндөр бүтээмжтэй ашиглах, хөдөлгөөний аюулгүй байдлын шаардлагад нийцсэн байна.

5.2. Төмөр замын буудал, тавцан, тасалбар худалдаалах болон бусад үйлчилгээний газар, байгууламж нь зорчигчдын аюулгүй байдлыг ханган зорчигчдод түргэн шуурхай, тохилог, хүртээмжтэй үйлчилгээ үзүүлэх нөхцөлийг хангасан байна. Шаардлагатай газарт зорчигчийн тавцан руу нэвтрэхэд зориулагдсан нүхэн гарц, явган хүний зам, гүүртэй байна. Чиг заах болон анхааруулах тэмдэг тавьж болно.

5.3. Өртөөд нь зорчигчийн болон хот, дүүргийн галт тэрэгний явах цагийн хуваарь, лавлах төхөөрөмж, автомат хадгаламжтай байна. Хоорондын зам дахь зорчигч буух, суух газар нь саравч, сүүдрэвч бүхий тавцантай байна.

5.4. Өртөөний жижүүрийн ажлын байранд жижүүрийн ажилд шууд холбоотой автоматжуулсан ажлын байрны төхөөрөмж, удирдлага, хяналт, холбоо мэдээллийн хэрэгсэл, ерөнхий тэжээлийн салгуур бүхий төвлөрүүлсэн удирдлагын самбар байрлуулна. Дээр дурдсанаас бусад шаардлагатай тоноглол, аппарат, хэрэгслийг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн зөвшөөрлөөр байрлуулж болно.

5.5. Ачааны, зорчигчийн өндөр тавцан нь зам төмрийн толгойн дээд түвшнээс 1100 мм өндөр бөгөөд замын тэнхлэгээс 1920 мм-ийн зайд байна. Ачааны, зорчигчийн нам тавцангийн өндөр зам төмрийн толгойн түвшнээс дээш 200 мм байх бөгөөд зам төмрийн тэнхлэгээс 1745 мм зайд байна.

5.6. Тавцангийн өндөр нь ашиглалтын үед дээр заагдсан хэмжээнээс ихсэх тал руугаа 20 мм, багасах тал руугаа 50 мм-ийн хүлцэлтэйгээр, замын тэнхлэгээс заагдсан хэмжээнээс ихсэх тал руугаа 30 мм, багасах тал руугаа 25 мм-ийн хүлцэлтэй байж болно.

5.7. Өртөө, хоорондын замд шинээр барих болон шинэчлэн засварлах өндөр тавцан нь зам засварын ажил, тавцан цэвэрлэх ажлыг механикжуулах, өртөөнд бол хөдлөх бүрэлдэхүүний явах ангид үзлэг хийх боломжийг хангасан хийцтэй байна.

5.8. Сум, дохионы удирдлагын байр нь удирдаж буй сум, дохио нь сайн харагдаж байх нөхцөлийг хангасан байршилтай байна. Орон нутгийн нөхцөлөөс шалтгаалж сум, дохионы удирдлагын байрыг өөрөөр байрлуулж болно.

5.9. Өртөөний төвлөрүүлэлтийн, сумчны байр суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн тогтоосон нормын дагуу шаардагдах дохионы хэрэгсэл, эд хогшил, багаж, материалтай байна.

5.10. Ялгах дов нь зүтгүүрийн машинч, найруулагчийн бригад бусад ажилтанд үүрэг даалгавар өгөх, мэдээлэл солилцоход зориулагдсан технологийн холбооны хэрэгсэлтэй байна. Сумчны, ивүүрчний байр нь гадна талдаа дуудлага ирж байгааг мэдэгдэх хэрэгсэлтэй байна.

5.11. Өртөөнд галт тэрэгний болон сэлгээний хөдөлгөөний талаар үүрэг даалгавар, шийдвэр дамжуулах, сэлгээний диспетчер, өртөөний жижүүр, галт тэрэгний найруулагч, ачаа тээврийн ажилтан, сэлгээний зүтгүүрийн машинч нар өөр хоорондоо болон техникийн контор, техник үйлчилгээний газар, ачилт буулгалтын терминалын ажилтан нартай харилцахад зориулагдсан шаардлагатай технологийн холбооны хэрэгсэлтэй байна.

5.12. Өртөө, ачих буулгах анги, терминал технологийн холбоогоор тоноглогдсон байна.

5.13. Галт тэрэг хүлээн авах, явуулах, ачилт буулгалтын болон сэлгээний хөдөлгөөн хийх, хөдлөх бүрэлдэхүүн зэхэх, вагон жин, техникийн үйлчилгээ, засвар хийх зам, парк, өртөөний жижүүрээс галт тэрэг угтах газар, суман шилжүүлгийн бэлчир, агуулах, гарц шаардлагатай үед бусад зам болон газруудыг гэрэлтүүлсэн байна.

5.14. Гэрэлтүүлэг нь галт тэрэг болон сэлгээний хөдөлгөөний аюулгүй үйл ажиллагаа, зорчигч вагонд суух, вагоноос буух үеийн аюулгүй байдал, үйлчлэгч ажилтны тасралтгүй бөгөөд аюулгүй ажиллах, ачааг хамгаалах нөхцөлийг хангасан байна.

5.15. Гадна талын гэрэлтүүлэг нь гэрлэн дохионы үзэгдэлтэд нөлөөлөхөөргүй байна.

5.16. Ачаа, ачаан тээш, чингэлэг ачих, буулгах, шилжүүлэн ачих анги /терминал/, вагон жин, ачилт буулгалтын зам, талбай, оврын хаалга, ачаа тээврийн хяналтын төхөөрөмж нь гэрэлтүүлэгтэй байна.

ЗУРГААДУГААР БҮЛЭГ

ТӨМӨР ЗАМЫН ДОХИОЛОЛ ТӨВЛӨРҮҮЛЭЛТ ХОРИГЛОЛ БА ХОЛБООНЫ БАЙГУУЛАМЖ, ТӨХӨӨРӨМЖИЙН АШИГЛАЛТАД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

6.1. Дохионы байгууламж, төхөөрөмжид тавигдах шаардлага:

6.1.1. дохио нь хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах, галт тэрэгний болон сэлгээний хөдөлгөөнийг тодорхой зохион байгуулахад зориулагдана.

6.1.2. дохио, дохионы заалт бол үг дуугүй биелүүлбэл зохих тушаал мөн. Төмөр замын тээврийн байгууллагын ажилтан дохионы шаардлагыг биелүүлэхийн тулд бололцоотой бүх арга хэрэгслийг ашигласан байх шаардлагатай.

6.1.3. байнгын дохио байрлуулах бүдүүвч, өртөөнд сум, дохио, замналын харилцан хамаарлын хүснэгтийг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч батална. Байнгын дохио байрлуулах газрыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчээс томилсон комисс тогтооно.

6.1.4. өртөө, зөрлөгт галт тэрэг хүлээн авах, явуулах замналд орсон суман шилжүүлгүүд оруулах, гаргах, замналын гэрлэн дохиотой харилцан хамааралтай байна.

6.1.5. хаах, давтах, анхааруулахаас бусад гэрлэн дохионы гэрэл унтарсан, заалт буруу, ойлгогдохгүй байх, дохионы бусад хэрэгслээр ойлгомжгүй дохио өгөгдвөл зогсохыг шаардана.

6.1.6. дохиог зөв ойлгож хүлээн авахад саад учруулах улаан, шар, ногоон өнгийн гэрэл, чимэглэл, зурагт хуудсыг хэрэглэх, үзэгдэх орчинд байрлуулахыг хориглоно.

6.1.7. оруулах, хаах, халхлах, анхааруулах гэрлэн дохионы улаан, шар, ногоон гэрлийн заалт нь замын шулуун хэсэгт өдөр, шөнийн аль ч цагт 1000 метрээс доошгүй зайд ойртон ирж байгаа галт тэрэгний зүтгүүрийн жолоодлогын бүхээгээс тод ялгагдан харагдаж байна.

6.1.8. тахир тойруу хэсэгт гэрлэн дохио нь 400 метрээс доошгүй зайд тод ялгагдахуйц байна. Харин нугачаа бартаа ихтэй /уул, гүнзгий сэтэрхий/ газарт байгаа дээрх гэрлэн дохионы заалт нь 400 метрээс ойр боловч 200 метрээс багагүй зайд харагдаж байна.

6.1.9. гол замын гаргах болон замналын гэрлэн дохионы заалт өдөр, шөнийн цагт 400 метрээс доошгүй зайд, хажуугийн замын гаргах болон замналын гэрлэн дохио, урих дохио, сэлгээний гэрлэн дохионы заалт 200 метрээс доошгүй зайд ялгагдаж байна.

6.1.10. оруулах гэрлэн дохионы өмнө анхааруулах гэрлэн дохио байрлуулна.

6.1.11. анхааруулах гэрлэн дохиог тухайн хэсэгт тогтоосон дээд хурдтай явах галт тэрэг, яаралтай тоормос хийж зогсох тооцоолсон тоормосны замын зайд байрлуулах боловч үндсэн гэрлэн дохионоос 1000 метрээс доошгүй зайд байрлуулна. Зэргэлдээ өртөөг хязгаарлагч хоорондын замын урт 1000 метрээс бага тохиолдолд анхааруулах гэрлэн дохиог байрлуулах эсэхийг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

6.1.12. гэрлэн дохиог галт тэрэгний хөдөлгөөний чиглэлийн баруун гар талд эсвэл тэдгээрээр хаагдаж байгаа замын тэнхлэгийн дээд талд байрлуулна. Гэрлэн дохиог галт тэргэнд зэргэлдээх замд хамаарах дохио болж харагдахааргүй байрлуулна.

6.1.13. оруулах гэрлэн дохио гэмтсэн үед хориглосон байдалд шилжих бөгөөд анхааруулах гэрлэн дохио нь үндсэн гэрлэн дохионы хориглосон заалтад тохирч байх шаардлагатай.

6.1.14. хоорондын замыг **автомат** хориглолоор тоноглогдоогүй хэсэгт оруулах, гаргах, замналын гэрлэн дохионы хэвийн заалт нь хориглосон заалт байна.

6.1.15. оруулах гэрлэн дохиог эхний суман шилжүүлэг сөргүү бол шорын үзүүрээс, дагуу бол хязгаарын шонгоос 50 метрээс багагүй зайд байрлуулна.

6.1.16. гаргах гэрлэн дохиог галт тэрэг явуулах зам тус бүрд тухайн замаас явах галт тэрэгний зүтгүүр зогсох газрын өмнө байрлуулна. Галт тэрэг зогсохгүй шууд өнгөрүүлэх замаас бусад бүлэг замд нэгтгэсэн гэрлэн дохиог тавьж болно. Гаргах ба замналын бүлэг гэрлэн дохионд галт тэрэг явуулахыг зөвшөөрсөн замын дугаарыг заасан замнал заагч тавина.

6.1.17. үндсэн цахилгаан тэжээлээс бусад нөөц тэжээлд эсвэл буцаж шилжихэд гэрлэн дохионы заалт өөрчлөгдөхгүй байх ёстой.

6.1.18. хоорондын замаас салаалсан төвлөрүүлэгдээгүй суман шилжүүлэгтэй үед тухайн сумыг гол замд түгжигдсэнийг хянаж, хоорондын замыг эзлэх эрх олгодог түлхүүр бүхий хяналтын цоожоор тоноглогдсон байна.

6.2. Хоорондын замын хориглолын байгууламж, төхөөрөмжид тавигдах шаардлага:

6.2.1. хоорондын зам, хориг-хэсэг чөлөөлөгдөх хүртэл тухайн хоорондын зам руу гаргах гэрлэн дохиог нээх боломжгүй байна.

6.2.2. хоорондын замын хориглолын байгууламжаар тоноглогдсон хоорондын замд өртөөний гаргах гэрлэн дохиог нээсний дараа зэргэлдээ өртөөнөөс уг хоорондын замд эсрэг чиглэлийн галт тэрэг явуулахаар гаргах гэрлэн дохиог нээх боломжгүй байна.

6.2.3. хоорондын замын хориглолоор тоноглогдсон үед галт тэрэг бодитоор гаргах гэрлэн дохиог өнгөрөөгүй бол гаргах гэрлэн дохиог дахин нээх боломжтой байна.

6.2.4. хоорондын замын хориглолоор тоноглогдсон хэсгийн өртөөнд эдгээр байгууламж нь аж ахуйн галт тэргэнд зориулагдсан түлхүүр-очиртой, харин галт тэрэг түлхэж, түлхэгч зүтгүүр нь хоорондын замаас буцаж ирдэг өртөөнд түлхэгч зүтгүүрт зориулсан түлхүүр-очиртой байж болно.

6.2.5. хоорондын замын хориглолоор тоноглогдсон хэсгийн өртөөний байгууламж нь аж ахуйн галт тэргэнд зориулагдсан түлхүүр-очироор тоноглогдоогүй бол гаргах гэрлэн дохионы зөвшөөрсөн заалтаар явуулна.

6.2.6. хоорондын замын хориглолын байгууламжаар тоноглогдсон өртөөдийн хооронд нөөц шугам, сувагтай байна.

6.3. Галт тэрэгний диспетчерийн төвлөрүүлэлтийн байгууламж, төхөөрөмжид тавигдах шаардлага:

6.3.1. нэг цэгээс хэд хэдэн хоорондын зам, өртөө, зөрлөг, тэдгээрийн зам сум, гэрлэн дохиог удирдах;

6.3.2. удирдлага хяналтын дэлгэц дээр хоорондын зам, өртөөний зам, суман шилжүүлгийн байдал, тусгаарлагдсан хэсгийн эзэлгээтэй болон чөлөөтэй, гэрлэн дохионы заалт, цахилгаан тэжээлийн байгууламжийг хянах;

6.3.3. галт тэрэг хүлээн авах, явуулах, сэлгээний хөдөлгөөн гүйцэтгэх үед өртөөний удирдлагад шилжүүлэх, буцаан төвлөрүүлэх;

6.3.4. галт тэрэгний хөдөлгөөний гүйцэтгэсэн зурмагийг автоматаар зурж, бичих, зохих мэдээллийг галт тэрэгний хөдөлгөөний удирдлагын автомат системд хадгалах;

6.3.5. хориг-хэсэг хуурамчаар эзлэгдсэн үед галт тэрэгний диспетчер хөдөлгөөний чиглэлийг өөрчлөх боломжтой байх;

6.3.6. галт тэрэг бүрэн бүрэлдэхүүнтэй ирснийг автоматаар хянах төхөөрөмжтэй байх ба тухайн төхөөрөмж нь гэмтэлтэй үед хоорондын замыг чөлөөлөх боломжтой байх;

6.3.7. гармын дохиоллын байгууламжийн ажиллагааг хянах;

6.3.8. галт тэрэгний хөдөлгөөн зохицуулалтын нэгдсэн төвд хянагддаг байх.

6.4 Суман шилжүүлэг, гэрлэн дохионы цахилгаан төвлөрүүлэлтэд тавигдах шаардлага:

6.4.1. суман шилжүүлэг болон гэрлэн дохио харилцан түгжигдэх;

6.4.2. суман шилжүүлэг зүсэгдэж хяналт алдахад тухайн замналын гэрлэн дохионы зөвшөөрсөн заалт хориглосон заалт руу шилжих;

6.4.3. удирдлага-хяналтын аппаратад болон дэлгэц дээр зам, сумын тусгаарлагдсан хэсгийн эзэлгээтэй, чөлөөтэй болон суман шилжүүлгийн байдлыг хянах;

6.4.4. суман шилжүүлэг, гэрлэн дохиог нэг бүрчлэн буюу замналаар удирдах, сэлгээний гэрлэн дохионы заалтаар сэлгээний хөдөлгөөнийг гүйцэтгэх;

6.4.5. суман шилжүүлгийг суурин болон орон нутгийн удирдлагад шилжүүлэх, буцаах;

6.5. Цахилгаан төвлөрүүлэлтийн байгууламж нь дараах үйлдэл хийх боломжийг олгохгүй байвал зохино.

6.5.1. эзэлгээтэй зам, тусгаарлагдсан хэсэг рүү галт тэрэгний замнал бэлтгэх;

6.5.2. хөдлөх бүрэлдэхүүн дор суман шилжүүлгийг шилжүүлэх;

6.5.3. тухайн замналын суман шилжүүлгүүд зохих байдалд тавигдаагүй үед гэрлэн дохио нээгдэх;

6.5.4. зөрчилдсөн замналын гэрлэн дохио хаагдаагүй байхад тухайн замналын гэрлэн дохио нээгдэх.

6.6. Төвлөрүүлэгдсэн сумын шилжүүлэгч ба түгжигчүүдэд тавигдах шаардлага:

6.6.1. суман шилжүүлгийн жааз зам төмөрт шор захын байрлалд нягт шахсан байх;

6.6.2. холбох 1-р татуургын харалдаа шахагдсан шор, жааз зам төмрийн хооронд 4 мм болон түүнээс дээш зайтай байхад шилжүүлэгч нь түгжигдэхгүй байх;

6.6.3. холбох 1-р татуургын харалдаа нөгөө шорыг жааз зам төмрөөс 125 мм-ээс багагүй зайд хөндийрүүлдэг байх.

6.7. Ялгах довын төвлөрүүлэлтэд тавигдах шаардлага:

6.7.1. ялгах довын автоматжуулсан болон механикжуулсан байгууламж нь хөдлөх бүрэлдэхүүнийг тасралтгүй, хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг ханган довоос тооцоот хурдтайгаар задлан тараах бөгөөд тоормосны байрлал бүр дээр тоормосны төхөөрөмж нь тооцоот хурдыг тохируулах, вагонуудын ялгалтын аюулгүй байдлыг хангана.

6.7.2. механикжсан ялгах дов дээр хөдлөх бүрэлдэхүүнийг буулгаж задлан тараах, ялгалтын замуудад бүлэг вагоныг хуваарилах зориулалттай суман шилжүүлгүүд нь довын цахилгаан буюу автомат төвлөрүүлэлтэд төвлөрүүлэгдсэн байна.

6.7.3. довын төвлөрүүлэлт нь дараах нөхцөлийг хангасан байна:

6.7.3.1. сумыг нэг бүрчлэн удирдах;

6.7.3.2. хөдлөх бүрэлдэхүүнийг буулган тараахад бүх сөргүү сум цахилгаанаар түгжигдсэн байх;

6.7.3.3. удирдлагын аппаратад сумын байдал ба сумын тусгаарлагдсан хэсгийн эзэлгээтэй, чөлөөтэйг хянах;

6.7.3.4. хөдлөх бүрэлдэхүүн дор сум шилжүүлэх боломжгүй байх.

6.7.4. автоматжуулсан ялгах довын байгууламж, төхөөрөмж нь механикжуулсан довд тавигдах шаардлагаас гадна дор дурдсан нөхцөлийг хангасан байна:

6.7.4.1. хөдлөх бүрэлдэхүүнийг довоос буулгах, дов руу түрэх үйл явцыг хянах, удирдах;

6.7.4.2. буулгаж буй вагоны хурдыг автоматаар тохируулах;

6.7.4.3. хөдлөх бүрэлдэхүүнийг довоос тарааж буулгасан үр дүнг хянах боломжтой байх;

6.7.4.4. ялгах өртөөний мэдээлэл-төлөвлөлтийн системтэй мэдээлэл солилцох боломжтой байх;

6.7.4.5. програмчилсан ба замналжсан ажлын дэглэмд бүлэг вагоныг буулган тараах явцад ялгах довын тараан буулгах /сумын хоолой/ бүсийн суман шилжүүлгүүдийг автоматаар удирдах;

6.7.4.6. сумыг шилжүүлэхэд жааз зам төмөр шор хооронд саад үүссэн тохиолдолд сумын тусгаарлагдсан хэсэг хөдлөх бүрэлдэхүүнээр эзлэгдэхээс өмнө эхний байрлалдаа сум автоматаар буцах;

6.7.4.7. довоос хөдлөх бүрэлдэхүүн тараах үед сумыг ганцаарчилсан удирдлагад шилжүүлэх боломжтой байх.

6.8. Холбооны техник хэрэгсэл, түүний үйл ажиллагаанд тавигдах шаардлага:

6.8.1. Төмөр замын тээврийн байгууллага нь “Төмөр замын дохиолол, холбооны журам”-д заасан технологийн холбоотой байна.

6.8.2. төмөр замын суурь бүтцийн технологийн холбооны үндсэн шугам

нь шилэн кабелийн сүлжээ байна. Уг сүлжээнд холболт хийхийг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн зөвшөөрлөөр гүйцэтгэнэ.

6.8.3. технологийн радио холбоо нь суурь бүтцийн хэмжээнд долгионы унтралтгүй байх шаардлагыг хангах ба **гадны** нөлөөллөөс хамгаалагдсан байна.

6.8.4. галт тэрэгний радио холбоо нь галт тэрэгний диспетчер, өртөөний жижүүр, зүтгүүрийн машинчийн тойргийн хязгаар дотор тасралтгүй ажиллах хоёр талын холбоо тогтоох нөхцөлийг хангана.

6.8.5. сэлгээний радио холбоо нь сэлгээний диспетчер, өртөөний жижүүр, найруулагчийн бригад болон зүтгүүрийн машинчийн хооронд хоёр талын холбоог тасралтгүй найдвартай хангаж, өртөө, салбар замд ажиллана.

6.8.6. өртөө, зөрлөгийн зам, сумын хоолой нь чанга яригчийн холбоотой байна. Чанга яригчийн холбоог суурилуулах, ашиглах зааврыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

6.8.7. технологийн холбоогоор тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаатай холбогдолгүй асуудал ярилцах, зурвас илгээхийг хориглоно.

6.8.8. галт тэрэгний диспетчерийн холбоонд өртөөний жижүүр, сэлгээний диспетчер оператор, зүтгүүрийн депо, солилцох тасгийн жижүүр, зүтгүүрийн ээлжийн зохицуулагч, засвар үйлчилгээ хариуцсан салбар, нэгжийн жижүүрийн технологийн холбоог холбож болно.

6.8.9. галт тэрэгний диспетчерийн төвлөрүүлэлт, хоорондын замын хориглолоор тоноглогдсон, цахилгаанжсан төмөр замын хэсэгт эрчим хүчний ээлжийн зохицуулагч ба өртөө хоорондын холбоо байна.

6.8.10. галт тэрэгний болон сэлгээний хөдөлгөөний албан ярианы сувгийг баримтжуулан бичих төхөөрөмжөөр тоноглогдсон байна. Тус төхөөрөмжийг ашиглах журмыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

6.8.11. мэдээллийн программ хангамж, сүлжээний дүрс бичлэгийн төхөөрөмж нь доорх шаардлагыг хангасан байна:

6.8.11.1. өгөгдлийг оруулах, дамжуулах, боловсруулах, архивлаж хадгалах, нөөцлөх;

6.8.11.2. мэдээллийн үнэн зөв, найдвартай, шуурхай, тасралтгүй байдлыг хангах;

6.8.11.3. төмөр замын байгууллагын статистик, бүртгэл, тайлан тооцоо, төлөвлөлт, шуурхай ажилтай холбоотой мэдээллийг боловсруулах;

6.8.11.4. сүлжээний төхөөрөмж ба компьютерын техник хэрэгслүүд байнгын найдвартай ажиллагааг хангаж байх.

6.8.12. галт тэрэгний диспетчерийн болон өртөөний жижүүрийн байр, зүтгүүр, өртөөний зам, парк, суман шилжүүлгийн бэлчир, төмөр замын зохицуулалттай, хөдөлгөөний эрчимжилт ихтэй нийтийн хэрэгцээний автомат дохиололтой гарам, хоорондын замын байгууламж дүрс бичлэгийн төхөөрөмжөөр тоноглогдсон байна.

6.8.13. дүрс бичлэгийн төхөөрөмж нь дүрсийг тасралтгүй бичих, шаардлагатай хэсгүүдэд хөдөлгөөн мэдрэгч ашиглаж хэсэгчилж бичих архивлаж хадгалах, нөөцлөх, тэжээлийн найдвартай, шуурхай, тасралтгүй

байх шаардлагыг хангасан байна.

6.9. Холбооны шугамд тавигдах шаардлага:

6.9.1. холбооны агаарын шугамын унжилтын доод цэгээс газар хүртэл зай нь хоорондын замд 2.5 метрээс доошгүй, өртөөнд 3.0 метр, автомашины замтай огтлолцсон газарт 5.5 метр, ажиллаж байгаа шугамд тэдгээрийг шинэчлэн байгуулах хүртэл 4.5 метр зайг хэвээр байлгахыг зөвшөөрнө.

6.9.2. Холбооны агаарын шугамтай төмөр зам огтлолцсон газруудад утасны унжилтын доод цэгээс зам төмрийн толгойн түвшин хүртэлх зай 7.5 метрээс багагүй байна.

6.9.3. Шилэн кабелийг газар доогуур татах тохиолдолд үндэсний стандартын шаардлагын дагуу суурилуулна.

6.9.4. Дохиолол төвлөрүүлэлт хориглолын ба холбооны төхөөрөмж байгууламж, холбооны агаарын шугам нь цахилгаан дамжуулах шугамын нөлөөлөл, аянга болон хэт хүчдэлээс хамгаалагдсан байна.

6.9.5. Дохиолол төвлөрүүлэлт хориглолын байгууламж, холбоо, эрчим хүчний кабель шугамын дагуу инженерийн шугам, сүлжээний хайгуул хийх, барилга байгууламж барих, шугам сүлжээ байгуулахдаа тухайн төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчээс зөвшөөрөл авч гүйцэтгэнэ.

6.10. Дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол ба холбооны байгууламжийн засвар, техникийн үйлчилгээнд тавигдах шаардлага:

6.10.1. удирдлага-хяналтын аппаратыг хааж ломбодсон байна. Дохиолол холбооны байгууламжийн засвар үйлчилгээ хариуцсан төмөр замын тээврийн байгууллагын ажилтан “Зам, суман шилжүүлэг, дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол, холбооны байгууламжийн үзлэгийн дэвтэр”-т /цаашид “Үзлэгийн дэвтэр” гэх/ урьдчилсан бичлэг хийж, өртөөний жижүүрээр гарын үсэг зуруулсны дараа тэдгээрийг нээж болно. Дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол болон холбооны байгууламжийн ломбоны бүрэн бүтэн байдлыг уг аппаратыг ашигладаг ажилтан хариуцна.

6.10.2. дохиолол холбооны байгууламжийн засвар үйлчилгээ хариуцсан төмөр замын тээврийн байгууллагад техникийн норм, үндэсний стандартад тохирсон Дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол болон холбооны бусад бүх байгууламжийн баталгаажсан зураг, бүдүүвчтэй байна.

6.10.3. цахим тоног төхөөрөмж бүхий өрөөнүүдэд хөргөх төхөөрөмж байрлуулж нарны туяаны шууд тусгалаас хамгаална. Тус өрөөнүүдийн градусыг тоног төхөөрөмжийн гэрчилгээнд заасны дагуу тохируулбал зохино.

6.10.4. дохиолол төвлөрүүлэлт хориглолын байгууламжийн хамааралд 5 хүртэлх хоногийн хугацаанд түр өөрчлөлт оруулах бол төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн тогтоосон журмаар гүйцэтгэнэ. Харин 5-аас дээш хоногийн хугацаанд өөрчлөлт оруулах бол төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч нь төмөр замын тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагатай зөвшилцөж шийдвэрлэнэ.

6.10.5. өртөөний дохиолол төвлөрүүлэлт хориглолын байгууламж, хэрэгслийг шинэчлэн тоноглох, зөөх, засварлах турших, солих, тэдгээрийн тогтоосон хамаарлыг алдагдуулах, түр зогсооход хүргэсэн болон бусад ажлыг өртөөний жижүүрийн зөвшөөрөлгүй, “үзлэгийн дэвтэр”-т энэ тухай бичлэг хийхгүйгээр гүйцэтгэхийг хориглоно.

6.10.6. дохионы хэрэгсэл галт тэрэгнээс дохионы заалт тод үзэгдэх

боломжийг хангасан байна. Дор дурдсан дохионы хэрэгслийг цаг тухайд нь тасралтгүй **ажиллуулахыг** дараах нэгж хариуцна:

6.10.6.1. гэрлэн дохио, замнал заагчийг дохиолол холбооны байгууламжийн засвар үйлчилгээ хариуцсан нэгж;

6.10.6.2. суман шилжүүлгийн заагчийг тухайн харьяалах нэгж, салбар зам эзэмшигч;

6.10.6.3. зүтгүүр, вагон, зам, бусад аж ахуйн дохионы хэрэгслийг хариуцсан нэгж;

6.10.6.4. өртөөний зам дахь дохионы хэрэгслийг харьяалах нэгж.

6.10.7. дохиолол холбооны байгууламжийн засвар үйлчилгээ хариуцсан аж ахуйн нэгжийн ажилтан гэрлэн дохио, замнал заагчийн үзэгдэлтийг байнгын хэвийн хангаж байх үүрэгтэй.

6.10.8. дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол ба холбооны байгууламж, хэрэгслийг шинэчлэн тоноглох, зөөх, засварлах, турших, солих болон тэдгээрийн ажиллагааг түр зогсооход хүргэсэн ажлыг дохиолол холбооны байгууламжийн засвар үйлчилгээ хариуцсан нэгж нь ажил удирдагчийг томилон, мөрдөж байгаа дүрэм, журмын дагуу гүйцэтгүүлнэ.

6.10.9. дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол, зам, эрчим хүчний байгууламж болон хөдлөх бүрэлдэхүүн, түүний дотор өөрөө явагч тусгай хөдлөх нэгж нь галт тэрэгний ойртолтыг мэдрэгч төхөөрөмж буюу гол тоологч, соронзон мэдрэгч, зам төмрийн цахилгаан хэлхээний байнгын найдвартай ажиллагааг хангана.

6.10.10. дараах нэгж нь зам төмөр хэлхээ тусгаарлагдсан хэсгийн тасралтгүй, хэвийн ажиллагааг хангах элементүүдийн арчлалтыг хариуцна:

6.10.10.1. зам төмөр хэлхээний шүнтийн мэдрэмтгий чанар, замын реле, кабель, трансформаторын /хувьсгуурын/ хайрцаг, бутлег, галт тэрэгний ойртолтыг мэдрэх систем, гол тоологч, соронзон мэдрэгчийг шалгаж тохируулахыг дохиолол холбооны байгууламжийн засвар үйлчилгээ хариуцсан нэгж;

6.10.10.2. тусгаарлагч уулзвар, суман шилжүүлгийн болон уулзварын холбоос, ус зайлуулагч, дэр модны худаг, балластыг гүйдэл алдалтын эсэргүүцлийн тогтоосон нормын дагуу арчлах, галт тэрэгний ойртолтыг мэдрэх систем, гол тоологч, соронзон мэдрэгч, галт тэрэгний байрлал тогтоогч /балис/-ийн бүрэн бүтэн байдлыг замын засвар үйлчилгээ хариуцсан нэгж;

6.10.10.3. шүнтийн мэдрэмтгий чанар хангагдахгүй нөхцөлд ажиллах журмыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

6.10.11. дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол ба холбооны байгууламж, цахилгаан тоног төхөөрөмж нь стандартын дагуу хамгаалах байгууламж, газардуулгад холбогдсон байна.

ДОЛООДУГААР БҮЛЭГ

ТӨМӨР ЗАМЫН ЦАХИЛГААН, УС ХАНГАМЖИЙН ТӨХӨӨРӨМЖ, БАЙГУУЛАМЖИД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

7.1. Төмөр замын цахилгаан хангамжийн байгууламж дараах шаардлагыг хангасан байна:

7.1.1. галт тэрэгний хөдөлгөөний аюулгүй байдал, тасралтгүй үйл ажиллагааг хангах;

7.1.2. дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол, холбооны байгууламжийг хоёр эх үүсгүүрээс тэжээх, үндсэн тэжээлээс бэлтгэл тэжээлд автоматаар шилжүүлэх боломжтой байлгах;

7.1.3. дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол, холбооны байгууламж нь үндсэн ба бэлтгэл тэжээлээс гадна нөөц эх үүсгүүр, тасралтгүй тэжээлийн үүсгүүртэй байх;

7.1.4. үндсэн болон бэлтгэл тэжээл тасалдсан үед нөөц эх үүсгүүр нь автоматаар шилжих боломжтой байх;

7.1.5. төмөр замын бүх хэрэглэгчийг цахилгаан эрчим хүчээр найдвартай хангах;

7.1.6. цахилгаан эрчим хүчээр хэрэглэгчийг найдвартай хангахын тулд цахилгаан хангамжийн тоног төхөөрөмжийн ажлын хэвийн байдалд тогтмол хяналт тавьж, тэдгээрийн параметруудийг цахилгаан лаборатори болон бусад зориулалтын багаж хэрэгслийн тусламжтайгаар хэмжиж, төлөвлөсөн хугацаандаа зохих засвар, үйлчилгээг хийж байх.

7.2. Дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол болон холбооны байгууламж үндэсний стандартаар тогтоосон хэвийн хүчдэлтэй байна. Хэвийн хүчдэлийн өөрчлөлт нь хүчний оруулалтын самбар дээр ихсэх, буурах тал руу 10 хувиас хэтрэхгүй байна.

7.3. Төмөр замын цахилгаан хангамжийн байгууламж нь хүчдэлийн хэлбэлзлээс хамгаалах төхөөрөмж, богино залгааны гүйдэл, хэт хүчдэл болон тогтоосон нормоос хэт ачаалахаас хамгаалагдсан байна.

7.4. Төмөр замын цахилгаан хангамжийн шугам, тэжээлийн, секцлэлийн бүдүүвчийг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч батална.

7.5. Цахилгаан дамжуулах шугамын хуурай салгуурын дамжуулгыг цоожилсон байна. Дамжуулга бүрд салгуурын нэр, салгуурын дугаарыг тэмдэглэсэн хаяг байна. Тэжээлийн шугамын секцийн салгуурыг зөвхөн эрчим хүчний ээлжийн зохицуулагчийн тушаалаар сэлгэн залгана.

7.6. Цахилгаан байгууламжид төлөвлөгөөт болон төлөвлөгөөт бус ажил гүйцэтгэхэд аюулгүй ажиллагааг хангах, салгуурын түгжээтэй дамжуулгын түлхүүрийг хадгалах, цоож, ялгах тэмдэг хэрэглэх журмыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

7.7. Эрчим хүчний шугамын хүчдэлийг салгах ажлыг эрчим хүчний зохицуулагчийн тушаалаар зөвхөн мэргэжлийн ажилтан гүйцэтгэнэ. Хүчдэлгүй эрчим хүчний шугамын залгуур, салгуурыг эрчим хүчний ээлжийн зохицуулагчийн тушаалаар дохиолол төвлөрүүлэлт хориглолын механикч сэлгэн залгаж болно.

7.8. Төмөр замын дагууд дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол, холбооны болон цахилгаан дамжуулах шугамыг барихдаа тулгуурыг зам төмрийн тэнхлэгээс

тулгуурын өндөр дээр 3 метрийг нэмснээс багагүй зайд байрлуулна. Замын тэнхлэгээс паркийн гэрэлтүүлгийн шугамын тулгуурын дотор тал хүртэлх зай нь 3100 мм–ээс доошгүй байна.

7.9. Одоо ашиглаж байгаа хэсэгт өөрчлөх хүртэл, шинээр барих шугамд онцгой бартаатай нөхцөлд замын тэнхлэгээс өртөөн дэх тулгуурын дотор тал хүртэлх зай нь 2450 мм–ээс доошгүй байж болно. Цахилгаан дамжуулах шугамын тулгуур, мөн байнгын дохионы тулгуур, дохионы тэмдгийн харилцан байрлал нь дохио болон тэмдгийн үзэгдэлтийг хангасан байна.

7.10. 1000В–оос дээш хүчдэлтэй цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын утасны унжилтын доод цэгээс газрын гадаргуу хүртэлх зай нь утас хамгийн их унжсан үед хоорондын замд 6 метрээс, маш их бартаатай газарт 5 метрээс, автомашины замтай огтлолцсон газар өртөө, суурин газарт 7 метрээс багагүй байна.

7.11. Төмөр зам дээгүүр хөндлөн гарсан цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын утасны унжилтын доод цэгээс зам төмрийн толгойн дээд түвшин хүртэлх зай 7,5 метрээс багагүй байна. Төмөр зам доогуур хөндлөн гарсан кабель шугам нь төмөр замын эзэмшил газрын бүх өргөний дагуу хоолойд, замын далангийн сууриас 1 метрээс багагүй гүнд байна.

7.12. Огтлолцлын алгасалтыг хязгаарласан тулгуур нь хүчитгэсэн анкер хийцтэй байх бөгөөд огтлолцлын утас нь залгаасгүй, давхар бэхэлгээтэй байна.

7.13. Өртөө, зөрлөгийн зорчигчдын тавцан 4 люксээс, гүүр, хүлээн авах, явуулах зам, салбар зам, сумын бэлчир нь 3 люксээс, ялгалтын дов нь 5 люксээс багагүй гэрэлтүүлэгтэй байх бөгөөд гэрэлтүүлэгчийн өнгө нь 2700-4200 кельвин байна.

7.14. Ус хангамжийн төвлөрсөн, төвлөрсөн бус систем нь газрын байршил, ус хангамжийн эх үүсвэр болон ус боловсруулах төхөөрөмж, шугам сүлжээ, барилга байгууламжийн техникийн тоноглол нь галт тэрэгний хөдөлгөөн хамгийн их болох үед зохих тоо чанарын үзүүлэлттэй усаар зүтгүүр, галт тэрэг, өртөөдийг тасралтгүй хангахын зэрэгцээ бусад аж ахуйн, гал унтраах, ундны усны хэрэгцээг хангана.

7.15. Төмөр зам доогуур тавигдсан ус дамжуулах шугам нь хамгаалалтын гэрэвчтэй байна. Төвлөрсөн ус хангамжийн систем нь галт тэрэгний технологийн хэрэгцээний ус болон өртөө, зөрлөг, замын хэсгийн хэрэглэгчдийг унд, ахуйн стандартад нийцсэн усаар тасралтгүй найдвартай хангаж байна.

7.16. Төмөр зам дагуу элсэнд хучигддаг хэсэг, зурвас газруудыг моджуулах, ойжуулах, элснээс хамгаалах ногоон зурвас байгуулах ажлыг усаар хангана.

7.17. Ариутгах татуургын байгууламж төмөр замын үйлдвэр, орон сууцны хорооллоос гарсан бохир усыг татан зайлуулж, технологийн дагуу цэвэрлэнэ.

НАЙМДУГААР БҮЛЭГ

БАЙГУУЛАМЖ, ТӨХӨӨРӨМЖИЙН ҮЗЛЭГ, ЗАСВАРТ ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

8.1. Төмөр замын барилга, байгууламж, тоног төхөөрөмжийн үзлэгт тавигдах ерөнхий шаардлага:

8.1.1. төмөр замын барилга, байгууламж, тоног төхөөрөмжийн үзлэгийг тэдгээрийн засвар үйлчилгээг шууд хариуцдаг ажилтан, мөн эдгээр барилга, байгууламж, тоног төхөөрөмжийг эзэмшигчтэй хамтран тогтоосон дүрэм, журам, зааврын дагуу хийж тээврийн тасралтгүй хэвийн ажиллагаа, галт тэрэгний хөдөлгөөний аюулгүй ажиллагааг хангуулна.

8.1.2. үзлэгийн дүн, илэрсэн гэмтлийг арилгах шаардагдах арга хэмжээ авах тухай хугацаатай үүрэг даалгаврыг тусгай дэвтэрт бичиж байна.

8.1.3. төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч, тасгийн дарга, салбар хариуцсан удирдлагууд харьяалагдах салбар, нэгжийн байгууламж, төхөөрөмжийн бүрэн бүтэн найдвартай ажиллагаа, ажлын технологийн мөрдөлт, галт тэрэгний хөдөлгөөний болон хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлагыг хэрхэн хангаж байгаад төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн тогтоосон хуваарийн дагуу үзлэг шалгалт хийнэ.

8.2. Байгууламж, төхөөрөмжийн засварт тавигдах шаардлага:

8.2.1. төхөөрөмж, байгууламжид засвар, үйлчилгээ хийхдээ хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахын хамт галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмагийг зөрчихгүй байвал зохино. Барилга, засварын их хэмжээний ажлыг гүйцэтгэхтэй холбогдуулан галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмагт “цонх” гаргаж, хурд хязгаарлагдах эсэхийг харгалзан үзнэ.

8.2.2. галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмагт тусгагдаагүй зам, дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол ба холбооны байгууламж, бусад төхөөрөмжийн засварын ажлыг галт тэрэгний хөдөлгөөн багатай үед хоорондын зам хаахгүйгээр гүйцэтгэнэ.

8.2.3. төхөөрөмж, байгууламжид хийгдэх засвар, үйлчилгээ нь галт тэрэгний хөдөлгөөнийг тасалдуулахад хүргэхээр байвал төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч уг ажлыг эхлэх ба дуусах цагийг хөдөлгөөн хариуцсан салбарын удирдлага, ажил удирдагчтай хамтран тогтооно.

8.2.4. ажил удирдагч нь хөдөлгөөн тасалдуулах ажил гүйцэтгэх, уг ажлыг хийхийн тулд хөдөлгөөний зурмагт “цонх” гаргасан үед галт тэрэгний диспетчертэй байнгын харилцах технологийн холбоо тогтоосон байна.

8.2.5. хоорондын зам, өртөөн дээр гарсан аливаа саад нь хөдөлгөөнд аюул учруулах, галт тэрэгний хөдөлгөөнийг зогсоох буюу хурд бууруулах шаардлагатай бол уг саадтай газрыг галт тэрэг, сэлгээний бүрэлдэхүүн ирэх эсэхийг харгалзахгүйгээр хоёр талаас нь дохиогоор хааж хамгаалсан байна. Ингэхдээ дараах зүйлийг мөрдөж ажиллана:

8.2.5.1. хөдөлгөөнд аюул бүхий саадтай, буюу ажил гүйцэтгэх газрыг дохиогоор хааж хамгаалахаас өмнө ажил эхлүүлэхгүй байх;

8.2.5.2. саадыг арилгах ажлыг бүрэн дуусаагүй, замын байдал хэвийн, овор хэмжээний шаардлага хангагдсан эсэхийг шалгахгаас өмнө уул ажил хийж буй газар буюу саадыг хааж хамгаалсан дохиог буулгаж

авахгүй байх.

8.2.6. зам дээр ажил гүйцэтгэх газрыг хааж хамгаалсан зөөврийн дохио тавих түүнийг хамгаалахдаа ажил удирдагч эрх авсан дохиочныг томилон ажиллуулна.

8.2.7. зам дээр мөн түүнчлэн бага радиустай тахир хэсэг, сэтэрхий, дохионы үзэгдэлт муутай замд засварын ажил гүйцэтгэх үед галт тэрэгний хөдөлгөөний болон ажилтнуудын аюулгүй байдлыг хангахын тулд ажил удирдагчийг тухайн хэсгийн галт тэрэгний диспетчер, дохиочидтой харьцах технологийн холбоогоор хангана.

8.2.8. технологийн холбоогоор хангах шаардлагатай ажлын жагсаалт, зааврыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч батална.

8.2.9. өртөөний зам дээр зогсоох буюу хурд бууруулах дохиогоор хааж хамгаалах шаардлагатай ажлыг “үзлэгийн дэвтэр”-т ажил удирдагчийн урьдчилан бичсэн бичлэггүйгээр, мөн өртөөний жижүүрийн зөвшөөрөлгүйгээр хийж гүйцэтгэхийг хориглоно.

8.2.10. ажил гүйцэтгэхийн тулд хоорондын замыг галт тэрэгний хөдөлгөөнд хаахыг зөвхөн төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн зөвшөөрлөөр гүйцэтгэнэ. Хоорондын зам хаах нь бусад төмөр замын галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмагт нөлөөлөхөөр бол төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч нь төмөр замын тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагатай зөвшилцөнө.

8.2.11. хоорондын замыг галт тэрэгний хөдөлгөөнд хаах ба нээхийг ажил эхлэхийн өмнө буюу ажил дуусмагц галт тэрэгний диспетчерийн тушаалаар гүйцэтгэнэ.

8.2.12. ажил удирдагч нь хоорондын замыг галт тэрэгний хөдөлгөөнд хаасан тухай галт тэрэгний диспетчерээс /бичгэн мэдэгдэл, утсаар буюу цахилгаанаар ирүүлсэн/ тушаал хүлээн авч уг ажлын газрыг дохиогоор хааж хамгаалахаас өмнө ажил эхлүүлэхгүй байна.

8.2.13. замын буюу хиймэл төхөөрөмжийн ажил дууссан ба галт тэрэгний хөдөлгөөний аюулгүй, тасралтгүй ажиллагаанд саадгүй болсон тухай замын байгууламжийн засвар үйлчилгээ хариуцсан нэгжийн дарга буюу түүний эрх олгосноор албан тушаалын хувьд замын мастер технологийн холбоогоор өгсөн мэдэгдлээр хоорондын замыг нээнэ.

8.2.14. дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол, холбоо, цахилгаан хангамжийн байгууламжийг сэргээх ажиллагааг тухайн салбарын ээлжийн зохицуулагчаас мэдэгдэл авсны дараа дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол, холбоо, эрчим хүчний ажилтан гүйцэтгэнэ.

ЕСДҮГЭЭР БҮЛЭГ

ХӨДЛӨХ БҮРЭЛДЭХҮҮНД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

9.1. Ерөнхий шаардлага

9.1.1. хөдлөх бүрэлдэхүүн нь харьяалал болон өмчийн төрөл хэлбэрээс үл хамааран тээврийн тасралтгүй, аюулгүй байдалд тавигдах шаардлагыг хангаж, бүрэн бүтэн, гэмтэлгүй байна. Хөдлөх бүрэлдэхүүнд үндэсний стандарт, норм, технологийн дагуу засвар, үйлчилгээ хийж, ашиглалтын үед гэмтэлгүй байлгах нь түүнийг өмчлөгч, эзэмшигч болон энэхүү ажлыг хариуцсан ажилтны гол үүрэг байна.

9.1.2. хөдлөх бүрэлдэхүүний зориулалт, түүний эд ангийн бүтээцийг өөрчлөх, шинэчлэх тохиолдолд төсөл, холбогдох баримт бичгийг зохих мэргэжлийн зөвлөлөөр хэлэлцүүлэн төмөр замын тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагаас зөвшөөрөл авна.

9.1.3. вагоныг бүрдүүлэгч бүх хэсэг нь бат бөх, тогтвор сайтай байхаас гадна ашиглалтын үеийн техникийн байдал нь төмөр замын тээврийн дүрэм, журам, үндэсний стандартын шаардлага хангасан байна. Вагон түүний эд анги нь хамгийн их хурдаар галт тэрэг аюул осолгүй, алгуур зөөлөн, жигд хөдөлгөөнийг хангаж байвал зохино.

9.1.4. хөдлөх бүрэлдэхүүн нь оврын үндэсний стандартын шаардлагыг хангасан байна. Хөдлөх бүрэлдэхүүн нь “Төмөр замын тээврийн аюулгүй байдалтай холбоотой объект, үйл ажиллагаанд гэрчилгээ олгох журам”-д заасны дагуу гэрчилгээжүүлэлтэд хамрагдсан байна.

9.1.5. хөдлөх бүрэлдэхүүний нэгж бүр үндэсний стандартын шаардлага хангасан ялгах өнгө, тэмдэгтэй байхаас гадна бичилт, тэмдэглэгээ хийгдсэн байна. Тухайлбал: Монгол Улсын сүлд /ачааны вагоноос бусад/, замын нэр тэмдэг, дугаар, үйлдвэрлэсэн газар, он сар өдрийг заасан үйлдвэрлэгчийн пайз, тогтоосон төрлийн засварыг хийсэн газар он, сар, өдөр, өөрийн жинг /зүтгүүрээс бусдад/ заасан бичигтэй байна.

9.1.6. хөдлөх бүрэлдэхүүн, түүний эд ангид тавигдах дугаарлалт, тэмдэг тэмдэглэгээ нь үндэсний стандартын шаардлагыг хангасан байна.

9.1.7. зүтгүүр дээр хийцийн хурд, сери, дугаар, даралтат сав ба хянах хэрэгсэлд үзлэг магадалгаа хийсэн тухай пайз бичилт, зорчигчийн вагон дээр суудлын /байрын/ тоо, ачааны вагонд эзлэхүүн, даацыг заасан бичилт хийгдсэн байна.

9.1.8. хөдлөх бүрэлдэхүүн бүрд техникийн ба ашиглалтын шинж байдлыг тодорхойлсон техникийн паспорт байх бөгөөд түүнд засвар хийсэн байгууллага тэмдэглэл хөтөлж баталгаажуулна.

9.1.9. зүтгүүр нь машинчийн сонор сэрэмж шалгах төхөөрөмж, тоормосны гол хоолойн даралт, хөдөлгөөний хурд цагийг зааж бичдэг хурд хэмжигч, радио холбоо, тоормосны гол хоолой тасарсныг дохиолох төхөөрөмж, галын дохиоллоор тоноглогдсон байна.

9.1.10. хөдлөх бүрэлдэхүүнд түүнийг автоматаар таних тоноглол суурилуулж болно.

9.1.11. тусгай хэрэгцээний хөдлөх бүрэлдэхүүний болон замаас авагддаг хөдөлгөөнт нэгжүүдэд тавих техникийн шаардлага, тэдгээрийг

арчлах, ашиглах журмыг төмөр замын тээврийн байгууллага батална.

9.1.12. Эргэлтийн депотой өртөөнд зүтгүүрийн болон галт тэрэгний бригад амрах зориулалттай тусгай байртай байна.

9.2. Хос дугуйд тавигдах шаардлага:

9.2.1. хос **дугуйд** угсарсан, бүрэн магадлагаа хийсэн газар, он, сар, өдрийг тод харагдахуйц тэмдэглэхээс гадна угсралтын ажлыг хүлээн авсан болохыг нотолсон тэмдэглэгээтэй байна;

9.2.2. хос **дугуйд** тогтоосон зааврын дагуу үзлэг, энгийн болон бүрэн магадлагаа хийхийн дээр тэдгээрийг хөдлөх бүрэлдэхүүнд угсрах үед мэдээллийг бүртгэлийн дэвтэр, паспортод бичиж тэмдэглэсэн байна.

9.3. 1520 мм царигтай замд ашиглагдах хос дугуйнд тавигдах шаардлага:

9.3.1. ачаалагдаагүй хос дугуйн дотор талын гадаргуунуудын хоорондын зай нь 1440 мм байна. 121-140 км/цагийн хурдтай явах зүтгүүр, вагоны хос дугуйн дотор талын ирмэгүүдийн хоорондох зайн ихсэлт 3 мм-ээс, багасалт нь 1 мм-ээс, 120 км/цаг хүртэл хурдтай явах зүтгүүр, вагоны хос дугуйн дотор талын ирмэгүүдийн хоорондох зайн ихсэлт, багасалт 3 мм-ээс тус тус ихгүй байна.

9.3.2. хос дугуйн гол, мөөр, зээрэнцэг, бул, дэлэнд ан цав, хурц ирмэг, шамралт, ховхролт, эмтрэлт үүссэн байж болохгүй. Ачааны вагоны хос дугуйн дэлний оройгоос 2 мм, угаас 13 мм-ийн хоорондхоос бусад хэсэгт шамралт гарсан байхыг зөвшөөрнө.

9.3.3. зам болон хөдлөх бүрэлдэхүүний хоорондын харилцан үйлчлэлийг алдагдуулж болох дараах элэгдэл, гэмтэлтэй хос дугуйтай хөдлөх бүрэлдэхүүнийг ашиглалтад оруулах, галт тэргэнд явуулахыг хориглоно:

9.3.3.1. 121-140 км/цагийн хурдтай явах үед дугуйн өнхрөх гадаргуугийн элэгдэлт зүтгүүр, зорчигчийн вагонд 5 мм-ээс их, зүтгүүрийн дугуйн дэлний оройгоос 20 мм, зорчигчийн вагоны дугуйн дэлний оройгоос 18 мм-ийн зайд хэмжихэд дэлний зузаан нь 33 мм-ээс их буюу 28 мм-ээс бага байвал;

9.3.3.2. 120 км/цаг хүртэл хурдтай явах үед дугуйн өнхрөх гадаргуугийн жигд элэгдэл зүтгүүр ба алсын харилцааны галт тэрэгний зорчигчийн вагонд 7 мм-ээс дээш, орон нутгийн ба хот дүүргийн харилцааны галт тэрэгний зорчигчийн вагонд 8 мм-ээс дээш, хөргүүртэй болон ачааны вагонд 9 мм-ээс дээш байвал;

9.3.3.3. зүтгүүрийн дугуйн дэлний оройгоос 20 мм, зорчигчийн вагоны дугуйн дэлний оройгоос 18 мм-ийн зайд хэмжихэд дугуйн дэлний зузаан нь 33 мм-ээс их 25 мм-ээс бага, мөн ачааны вагоны дугуйн дэлний оройгоос 18 мм-ийн зайд хэмжихэд дугуйн дэлний зузаан нь 33 мм-ээс их 24 мм-ээс бага байвал;

9.3.3.4. тусгай загвараар хэмжихэд дэл нь 18 мм-ээс илүү босоо элэгдсэн байвал;

9.3.3.5. зүтгүүр, вагоны дугуйн өнхрөх гадаргууд 1 мм-ээс дээш чирэгтэй байвал.

9.3.4. замд явж байхдаа вагоны дугуйд 1 мм-ээс их боловч 2 мм-ээс илүүгүй чирэг гарсныг илрүүлбэл уг вагоныг /зорчигчийн галт тэрэг бол

тогтоосон хурдтай боловч 100 км/цагаас дээшгүй хурдтай, ачааны галт тэрэг бол 70 км/цагаас дээшгүй хурдтай/ галт тэрэгнээс салгалгүйгээр хос дугуй солих хэрэгсэл бүхий ойролцоо орших техник үйлчилгээний газарт хүргэхийг зөвшөөрнө.

9.3.5. чиргийн хэмжээ нь вагонд 2-6 мм, зүтгүүрт 1-2 мм хүртэл байвал галт тэргийг ойрын өртөө хүртэл 15 км/цагаас ихгүй хурдтай явуулна. Хос дугуйн чиргийн хэмжээ нь вагонд 6-12 мм, зүтгүүрт 2-4 мм хүртэл байвал галт тэргийг 10 км/цагаас ихгүй хурдтай явуулж ойролцоо өртөөнд хос дугуйг солино. Хэрэв хос дугуйн чиргийн хэмжээ нь вагонд 12 мм-ээс их байвал ивүүр тавьж хос дугуйг эргэхгүй болгон ойролцоо өртөө хүртэл 10 км/цагаас ихгүй хурдтай явуулна.

9.3.6. зүтгүүрт 4 мм-ээс их байвал зүтгүүрийг галт тэрэгнээс салган гэмтэлтэй хос дугуйн татах мотор, тоормосны цилиндрийг салгаж дугуйг өргөж бэхлээд 10 км/цагаас илүүгүй хурдтай ойролцоо өртөөнд хүргэнэ.

9.3.7. харин хоёроос дээш хос дугуйд 4 мм-ээс их чирэг гарсан бол газар дээр нь хос дугуйг гагнуураар шавж зохих боловсруулалт хийж цааш дугуй солих өртөө хүртэл явуулах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

9.3.8. ачааны вагоныг зорчигчийн галт тэргэнд залгахад уул вагоны хос дугуйн арчлалтын норм хэмжээ нь зорчигчийн галт тэргэнд тавигдах шаардлага хангасан байна.

9.4. 1435 мм царигтай замд ашиглагдах хос дугуйд тавигдах шаардлага:

9.4.1. зорчигчийн вагонд:

9.4.1.1. ачаалагдаагүй хос дугуйн дотор талын ирмэгүүдийн /гадаргуунуудын/ хоорондын зай 1353 мм байх бөгөөд ихсэлт нь 3 мм-ээс, багасалт нь 1 мм-ээс ихгүй байх;

9.4.1.2. цул ба жийрэг мөөртэй хос дугуйн мөөрийн өргөн 136 мм-ээс ихгүй, 127 мм-ээс багагүй;

9.4.1.3. дэлний оройгоос 15 мм зайд хэмжихэд дэлний зузаан 34 мм-ээс ихгүй, 23 мм-ээс багагүй байх;

9.4.1.4. хос дугуйн өнхрөх гадаргуугийн жигд элэгдэл 6 мм-ээс ихгүй байна.

9.4.2. ачааны вагонд:

9.4.2.1. ачаалагдаагүй хос дугуйн дотор талын гадаргуунуудын хоорондын зай 1353 мм байх бөгөөд ихсэлт нь 3 мм-ээс, багасалт нь 1 мм-ээс ихгүй байх;

9.4.2.2. цул ба жийрэг мөөртэй хос дугуйн мөөрийн өргөн 136 мм-ээс ихгүй, 127 мм-ээс багагүй байх;

9.4.2.3. дэлний оройгоос 15 мм зайд хэмжихэд дэлний зузаан 34 мм-ээс ихгүй, 22 мм-ээс багагүй байх;

9.4.2.4. хос дугуйн өнхрөх гадаргуун жигд элэгдэл 7 мм-ээс ихгүй байна.

9.4.3. зүтгүүрт:

9.4.3.1. 1435 мм царигтай замд ашиглагдах зүтгүүрийн хос дугуйн дотор талын гадаргуунуудын хоорондын зай 1360 мм, түүний ихсэлт, багасалт нь 3 мм-ээс ихгүй байна. Хос дугуйн мөөрийн өргөн 140 мм-

ээс ихгүй байна;

9.4.3.2. дэлний оройгоос 20 мм зайд хэмжихэд дэлний зузаан 34 мм-ээс ихгүй, 25 мм-ээс багагүй байна. Хос дугуйн өнхрөх гадаргын элэгдэл 7 мм-ээс ихгүй байна;

9.4.3.3. зүтгүүр, зорчигчийн болон ачааны вагоны хос дугуйн гадаргууд гарсан чирэг, шаваас хос дугуйн гэмтэл өргөн царигийн вагоныхтой ижил байна.

9.5. Дор дурдсан аль нэг гэмтэл бүхий хос дугуйтай хөдлөх бүрэлдэхүүнийг ашиглалтад оруулах буюу явуулахыг хориглоно.

9.5.1. Зүтгүүрт:

9.5.1.1. дугуйн жийрэг мөөр төв дээрээ буюу гол нь бул дотроо тус тус суларсан;

9.5.1.2. гол дээр 25 мм-ээс урт тууш цав гарсан буюу хуурсан;

9.5.1.3. зүтгүүрийн дугуйн гол дээр 4 мм-ээс дээш, мотовозын гол дээр 2.5 мм-ээс дээш холгогдсон;

9.5.1.4. жийрэг мөөр дээр цав гарсан;

9.5.1.5. жийрэг мөөрийн өнхрөх гадаргууд далд цэврүүтсэн буюу хортонтсон, хурц ирмэгт шамралт үүссэн.

9.5.2. вагонд:

9.5.2.1. голын хүзүү буюу булын өмнөх хэсэг үрэгдэж, зурагдсан;

9.5.2.2. гол дээр 2.5 мм-ээс гүнзгий холгогдсон;

9.5.2.3. цул дугуйн аль нэг хэсэгт цавтсан;

9.5.2.4. дугуйн өнхрөх гадаргууд холтралт, ховхралт нь зорчигчийн вагонд гүн нь 10 мм, урт нь 25 мм, ачааны вагонд гүн нь 10 мм, урт нь 50 мм-ээс их болсон;

9.5.2.5. дугуйн дэл хурц элэгдэлтэй;

9.5.2.6. дугуйн мөөрийн зузаан нь дугуйн дотор ирмэгээс 70 мм-ийн зайд хэмжихэд зорчигчийн вагонд 25 мм, ачааны галт тэргэнд аялдаг ачааны вагонд 20 мм-ээс тус тус бага болсон;

9.5.2.7. дугуйн мөөр буюу жийрэг мөөрийн өнхрөх гадаргуу дээр металл түрэгдэж шавсан гэмтэл, зорчигчийн вагоны хос дугуйд 0.5 мм-ээс ачааны вагонд 1 мм-ээс өндөр болсон зэрэг болно.

9.6. Завсрын өртөөнд дээр дурдсан хэмжээнээс их боловч 2 мм-ээс илүүгүй шаваас бүхий дугуйтай вагон илрүүлбэл уг вагоныг явуулахдаа хос дугуйд нь чирэг гарсан вагонтой адил байна.

9.7. Вагоны дугуй нь 2 мм-ээс илүү шаваастай байвал шаваасыг 2 мм хүртэл багасгасны дараа вагоныг хоорондын замаас татаж авахдаа Хөдлөх бүрэлдэхүүний хос дугуйд үзлэг хийх, магадлах, засварлах, угсрах зааврын дагуу, мөн чирэгтэй вагонтой адил арга хэмжээ авна.

АРАВДУГААР БҮЛЭГ

АВТОМАТ ТООРМОСНЫ ТОНОГЛОЛ, АВТО УГСРААНЫ ТӨХӨӨРӨМЖИД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

10.1. Хөдлөх бүрэлдэхүүн нь автомат тоормосоор тоноглогдсон байна.

10.2. Автомат тоормос нь ажиллуулахад хялбар, ашиглалтын ямар ч нөхцөлд найдвартай, зөөлөн жигд ажилладаг байхаас гадна тоормосны гол хоолой салах буюу тасрах, зогсоох краныг нээх үед галт тэргийг яаралтай зогсоох үүрэгтэй.

10.3. “Хөдлөх бүрэлдэхүүн ашиглах журам”-ын дагуу хөдлөх бүрэлдэхүүний автомат тоормосны системд засвар, үйлчилгээ хийнэ.

10.4. Хөдлөх бүрэлдэхүүний автомат тоормос нь яаралтай тоормос хийхэд тогтоосон тоормосны замаас ихгүй зайд галт тэргийг зогсоож чадахуйц тоормосны шахалтаар хангагдсан байна.

10.5. Ачааны маягийн автомат тоормос нь вагоны ачаалалт, галт тэрэгний урт, замын аясаас шалтгаалан тоормослох янз бүрийн дэглэм хэрэглэх боломжийг хангаж байна. Зорчигчийн вагон гонхондоо, хонгил дотроо зогсоох крантай байх бөгөөд тэдгээр нь ломботой байна.

10.6. Зүтгүүр, зорчигчийн вагон, дрезин ажиллагаатай гар тоормостой байна. Хөдлөх бүрэлдэхүүний гар тоормосны арчилгааг тогтмол хийж, тоормосны шахалтыг тогтоосон хэмжээнд байлгана. Энэхүү хувь хэмжээг төмөр замын тээвэрлэгч тогтооно.

10.7. Тоормосны хөшүүргэн дамжуулгын хэсгүүд нь бэхэлгээнээсээ салах буюу гэмтэх, оврын хэмжээнээс илүү гарах, зам дээр унаж чирэгдэхээс хамгаалсан хэрэгсэлтэй байна.

10.8. Хөдлөх бүрэлдэхүүний авто угсраа нь “Төмөр замын хөдлөх бүрэлдэхүүний авто угсрааны засвар ашиглалтын заавар”-ын шаардлагад нийцсэн байна.

10.9. Авто угсрааны тэнхлэгийн өндөр зам төмрийн толгойн дээд талын түвшнээс дээш зүтгүүр, зорчигчийн болон ачааны хоосон вагонд 1080 мм-ээс ихгүй, зүтгүүр болон хүн суулгасан зорчигчийн вагонд 980 мм-ээс багагүй, ачаатай ачааны вагонд 950 мм-ээс багагүй байна.

10.10. 1435 мм царигийн өргөнтэй төмөр замд ашиглагддаг вагоны авто угсрааны тэнхлэгийн өндөр ачааны вагонд 890 мм-ээс ихгүй, хоосон вагонд 835 мм-ээс багагүй, ачаатай вагонд 815 мм-ээс багагүй байна.

10.11. Зорчигчийн вагонд авто угсрааны тэнхлэгийн өндөр зам төмрийн толгойн дээд талын түвшнээс 890 мм-ээс ихгүй, 830 мм-ээс багагүй байна.

10.12. Авто угсрааны тууш тэнхлэгийн хоорондох өндрийн зөрүү дараах хэмжээнээс ихгүй байна.

10.12.1. 1520 мм царигтай замд:

10.12.1.1. орон нутгийн зорчигчийн болон ачааны галт тэргэнд 100 мм;

10.12.1.2. ачааны галт тэрэгний зүтгүүр ба эхний вагоны хооронд 110 мм;

10.12.1.3. 120 км/цаг хүртэл хурдтай явах олон улсын зорчигчийн

галт тэргэнд 70 мм;

10.12.1.4. 121-140 км/цаг хүртэл хурдтай явах олон улсын зорчигчийн галт тэргэнд 50 мм;

10.12.1.5. зорчигчийн галт тэрэгний зүтгүүр ба эхний вагоны хооронд 100 мм;

10.12.1.6. урт ачааг 2-3 тавцан вагон дээр дамнуулан ачсан тохиолдолд тавцан вагоны автомат угсрааны тэнхлэгийн өндрийн зөрүү нь 80 мм-ээс ихгүй байна.

10.12.2. 1435 мм царигтай замд:

10.12.2.1. зорчигчийн галт тэргэнд 60 мм;

10.12.2.2. ачааны галт тэргэнд 75 мм.

10.13. Авто угсрааны тууш тэнхлэгийн хоорондох өндрийн зөрүү нормоос хэтэрсэн тохиолдолд найруулагчийн бригад вагонуудыг сэлгэн тавьж тохируулна. Авто угсрааны тууш тэнхлэгийн өндрийн зөрүүг цоожны өндрийн зөрүүгээр тодорхойлно.

10.14. Зүтгүүр, ачааны болон зорчигчийн вагон, бусад хөдлөх бүрэлдэхүүний авто угсрааны тэнхлэгийн өндрийг тохируулах зорилгоор ашиглалтын үед төвлөрүүлэгч болон дүүжин дээр зориулалтын бус хавчуулга, ивээс тавихыг хориглоно.

10.15. Зүтгүүр болон зорчигчийн вагон нь авто угсраа босоо шилжилтийн хязгаарлагчаар тоноглогдсон байна.

10.16. Техникийн үйлчилгээ хийсэн вагон үзэгч авто угсрааны техникийн бүрэн бүтэн байдал, галт тэрэгний бүрэлдэхүүнд зөв холболт хийсэн эсэхийг хариуцна.

10.17. Вагон үзэгчгүй өртөөнд сэлгээний удирдагч галт тэргэнд вагоныг залгах, найруулах үед зөв холбосон эсэхийг хариуцна.

10.18. Зүтгүүрийг галт тэрэгний эхний вагонтой зөв холбосон эсэхийг зүтгүүрийн машинч хариуцна.

10.19. Галт тэрэгний зүтгүүрийг бүрэлдэхүүнээс салгах, холбох /тоормосны зөөлөн хоолойг салгах, залгах, төгсгөлийн краныг нээх, хаах/ ажлыг машинч, туслах машинч гүйцэтгэнэ.

10.20. Сэлгээний хөдөлгөөний үед зүтгүүр ба эхний вагон, вагонуудын хооронд авто угсраа зөв холбогдсон эсэхийг сэлгээний удирдагч хариуцна.

АРВАН НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

ХӨДЛӨХ БҮРЭЛДЭХҮҮНИЙ АРЧЛАЛТ, АЧАА ТЭЭВЭРЛЭЛТ, ТЕХНИКИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ, ЗАСВАР, АЧАА ТЭЭВРИЙН ҮЗЛЭГТ ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

11.1. Техникийн үйлчилгээ, засварт тавигдах шаардлага:

11.1.1. хөдөлгөөний аюулгүй байдалд хөнөөл учруулж болох гэмтэлтэй хөдлөх бүрэлдэхүүнийг ашиглалтад оруулах, тээвэрлэж байгаа ачааны бүрэн бүтэн байдлыг хангаж чадахгүй вагоныг галт тэргэнд холбож явуулахгүй байх.

11.1.2. халаалт, усан хангамж, цахилгаан, тоноглол, агааржуулагч,

дохиолох хэрэгсэл гэмтэлтэй буюу зорчигч тээвэрлэх хэвийн нөхцөлийг алдагдуулж болох бусад гэмтэл бүхий зорчигчийн вагоныг галт тэргэнд холбож явуулахгүй байх.

11.1.3. харьяалал болон өмчийн төрөл хэлбэрээс үл хамаарч хөдлөх бүрэлдэхүүний техникийн байдалд тавих шаардлага, техникийн үйлчилгээ, засварыг үндэсний стандартад заасны дагуу гүйцэтгэнэ.

11.1.4. хөдлөх бүрэлдэхүүний техникийн үйлчилгээ, засварын төрөл, засвар хоорондын хугацаа, засварт тавих шаардлагыг үндэсний стандартаар тогтооно. Хөдлөх бүрэлдэхүүний техникийн үйлчилгээ, засварын технологийн үлгэрчилсэн горимыг төмөр замын тээврийн байгууллага боловсруулж төмөр замын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага батална.

11.1.5. хөдлөх бүрэлдэхүүний аюулгүй байдал, техникийн үйлчилгээ, засварын чанарыг уг ажлыг гүйцэтгэсэн ажилтан, депо, засварын болон техник үйлчилгээний газар, вагоныг тээвэрлэлтэд бэлтгэх газрын мастер, дарга хариуцна.

11.2. Зүтгүүрийн техникийн үйлчилгээ, засварт тавигдах шаардлага:

11.2.1. зүтгүүрийн техникийн байдлыг ашиглалтын үед зүтгүүрийн бригад, депо болон техник үйлчилгээний газарт засварын төрөлжсөн бригад шалгахаас гадна шаардлагатай засвар үйлчилгээг хийж гүйцэтгэнэ.

11.2.2. зүтгүүрийн засвар хоорондын гүйлтийн болон хугацааны нормыг хатуу мөрдөж төлөвлөгөөт засварын гүйлт, хугацааг хэтрүүлэхгүйгээр төлөвлөгөөт засвар хийж гүйцэтгэнэ. Зүтгүүрийг засварын технологийн горимын дагуу засварлаж, хэрэглэгдэх сэлбэг материалыг бүрэн хэрэглэж, засварын нормоор тогтоосон хугацаанд гаргана.

11.2.3. зүтгүүрийн засвар үйлчилгээ хариуцсан нэгжийн мастер, хүлээн авагч, инженер, дарга болон зүтгүүрийн асуудал эрхэлсэн салбарын дарга, байцаагч техникийн үйлчилгээ болон засварын чанарт байнга хяналт тавина.

11.2.4. засвар, үйлчилгээ хийсний дараа эрх бүхий ажилтан шалгаж, зөвшөөрөл олгоогүй тохиолдолд зүтгүүрийг ашиглалтад хүлээн авахгүй.

11.2.5. техникийн үйлчилгээний үед дор дурдсан зүйлийг шалгана:

11.2.5.1. зангилаа, эд ангийн байдал, элэгдэл нь хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахуйц тогтоосон хэмжээнд тохирч байгаа эсэх;

11.2.5.2. тоормосны тоноглол, авто угсрааны хэрэгсэл, хянах, хэмжих, хамгаалах, дохионы багаж хэрэгслийн ажиллагааны бүрэн бүтэн байдал.

11.2.6. дор дурдсан гэмтэл бүхий зүтгүүрийг хөдөлгөөнд ашиглахаар гаргахыг хориглоно:

11.2.6.1. авто угсрааны хэрэгсэл гэмтсэн;

11.2.6.2. мал зайлуулагч гэмтсэн буюу байхгүй;

11.2.6.3. элс өгөх систем гэмтэлтэй буюу элсээр зэхэгдээгүй;

11.2.6.4. дуун дохио өгөх тоноглол гэмтсэн;

11.2.6.5. тэргэнцрийн пүрш хугарсан буюу гэмтсэн;

11.2.6.6. нумын хом, зүүлт, ээмэг, хуудсанд цав гарсан, хугарсан;

11.2.6.7. гүүшингийн холхивч, их бие гэмтсэн буюу цав гарсан;

11.2.6.8. тоормосны хөшүүргэн дамжуулга, түүнийг унахаас хамгаалах хэрэгсэл гэмтсэн буюу байхгүй;

11.2.6.9. араат дамжуулгын хайрцаг /тос гоожихоор/, шүд гэмтсэн буюу цав үүссэн;

11.2.6.10. татах цахилгаан хөдөлгүүр, мотор голын холхивч гэмтсэн;

11.2.6.11. зай хураагуур гэмтсэн;

11.2.6.12. хурд хэмжигч, машинчийн сонор сэрэмж шалгах төхөөрөмж гэмтсэн;

11.2.6.13. зүтгүүрийн радио холбооны төхөөрөмж гэмтсэн;

11.2.6.14. хийн шахуурга авто ба гар тоормос гэмтсэн;

11.2.6.15. зүтгүүрийн бүтээцэд хийгдсэн гал унтраах хэрэгсэл гэмтсэн;

11.2.6.16. зүтгүүрийн удирдлагын микро процессорын систем гэмтэлтэй.

11.2.6.17. хөргөх секц, сэнс гэмтсэн;

11.2.6.18. богино холбооны гүйдлийн реле ба дизелийн ослоос хамгаалах хэрэгсэл гэмтсэн.

11.2.7. зүтгүүр дээр тавигдсан хэмжих хэрэгсэл урьдчилан сэргийлэх хавхалга ломботой байна. Зүтгүүрийн хянах хэмжих болон цахилгаан хамгаалалтын хэрэгсэл, урьдчилан сэргийлэх хавхлага, даралтат савыг тогтоосон хугацаанд шалгаж магадална.

11.2.8. зүтгүүрийн автомат зогсоогуур, радио холбооны байгууламжийг хяналтын цэгт тогтмол үзэж, ажиллагааг шалгаж, тохируулж байна. Хяналтын цэгийн байрлал ба үзлэгийн хугацааг төмөр замын тээврийн байгууллага тогтооно.

11.2.9. зүтгүүрт жилд хоёр удаа зуны болон өвлийн тээвэрлэлтэд бэлтгэхэд зориулагдсан техникийн үзлэг, үйлчилгээ хийнэ.

11.2.10. зүтгүүрийн бригад зүтгүүрт үйлчилгээ хийх, сэлгээний илчит тэргийг ганц машинчаар ажиллуулах зааврыг төмөр замын тээврийн байгууллага тогтооно.

11.2.11. орон нутгийн нөхцөлийг харгалзан төмөр замын тээврийн байгууллага хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахуйц зүтгүүрийн техникийн үйлчилгээ, сэлгээний хөдөлгөөн хийх технологийн горимыг тогтооно.

11.2.12. асаалттай зүтгүүрийг зохих эрх бүхий ажилтны хяналтгүйгээр депогийн зам дээр хөдөлгөх, машинч, туслах машинчийн хяналтгүйгээр өртөөний бусад зам дээр орхихгүй байх.

11.3. Вагоны техникийн үйлчилгээ, засварт тавигдах шаардлага:

11.3.1. вагоны техникийн үйлчилгээ, засварыг тээвэрлэлтэд вагон бэлтгэх газар, техник үйлчилгээний газар, вагон депо болон үйлдвэрт гүйцэтгэнэ.

11.3.2. техникийн үйлчилгээний үед дараах зүйлийг шалгана:

11.3.2.1. зангилаа, эд ангийн байдал ба элэгдэл тогтоосон хэмжээнд тохирч байгаа эсэх;

11.3.2.2. тоормосны тоноглол, авто угсрааны хэрэгслийн ажиллагаа, бүрэн бүтэн эсэх;

11.3.2.3. тэвш нь тээвэрлэх ачааны бүрэн байдлыг хангаж чадахуйц эсэх;

11.3.2.4. дамжих тавцан, тусгай гишгүүр, бариул бүрэн бүтэн эсэх;

11.3.2.5. хөдлөх бүрэлдэхүүний эд анги, тоноглол, зам дээр унахаас урьдчилан хамгаалах хэрэгсэл бүрэн бүтэн эсэх.

11.3.3. вагоныг техникийн үзлэгт оруулж, тэнцэх эсэхийг нь шалгасан тухай тусгай дэвтэрт бичихгүйгээр ачаа ачилт, зорчигч тээвэрлэлтэд өгөхгүй байх.

11.3.4. тээвэрлэлтэд вагон бэлтгэх буюу техник үйлчилгээний газаргүй өртөөнд ачилтад өгөх хоосон вагоныг ачих өртөөний ойролцоо байрласан техник үйлчилгээний буюу тээвэрлэлтэд вагон бэлтгэх газарт үзлэгт оруулж тээвэрлэлтэд бэлтгүүлнэ.

11.3.5. вагоныг техникийн үзлэгт оруулах, тээвэрлэлтэд тэнцсэн эсэх тухай мэдэгдэл өгөх зааврыг төмөр замын тээврийн байгууллага тогтооно.

11.3.6. галт тэргийг найруулах, ялгах өртөөнд, харин замд яваа үед бол галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмагт заасан өртөөнд техникийн үзлэгт оруулж байна. Эдгээр өртөөнд вагоны салгалттай болон салгалтгүй урсгал засварын ажлыг зохион байгуулна.

11.3.7. тээвэрлэлтэд вагон бэлтгэх буюу техник үйлчилгээний газаргүй өртөөнд вагоныг галт тэргэнд залгахын өмнө вагон үзэгч үзлэг хийж, техник үйлчилгээний газартай ойролцоох өртөөнд явуулахад бэлтгэсэн байна.

11.3.8. галт тэргийг техникийн үзлэгт оруулах, бэлэн болсон тухай мэдэгдэх, тээвэрлэлтэд вагон бэлтгэх буюу техник үйлчилгээний газаргүй өртөөнд вагоныг ачилтад өгөх, галт тэргэнд холбохын өмнө техникийн үзлэг үйлчилгээ хийх журмыг төмөр замын тээврийн байгууллага тогтооно.

11.3.9. тээвэрлэлтэд вагон бэлтгэх буюу техник үйлчилгээний газрын ажилтан вагоны техникийн үйлчилгээ, засварыг технологийн горим, галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмагт зохицуулан цаг тухайд гүйцэтгэж байна.

11.3.10. төмөр замын тээврийн байгууллагаас тогтоосон баталгаат хэсгийн хэмжээнд галт тэрэгнээс вагон салгахгүй явуулах, хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагааг тээвэрлэлтэд вагон бэлтгэх, техник үйлчилгээний нэгж хариуцна.

11.4. Галт тэрэг болон вагонд ачаа тээвэрлэхэд үүсэх үл тохирол илрүүлэх автомат төхөөрөмж (оврын мэдрэгчтэй хаалга, вагон жин, дүрс бичлэг гэх мэт)-тэй байж болох ба дараах шаардлагыг хангасан байна:

11.4.1. ачилтын техникийн нөхцөл, даац хэтрэлтийн үл тохиролтой вагон, галт тэргэнд байгаа мэдээллийг дамжуулах;

11.4.2. ачаа тээврийн үл тохирлын тухай мэдээллийг бүртгэх, хадгалах.

АРВАН ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

ГАЛТ ТЭРЭГНИЙ ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

12.1. Галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмагт тавигдах шаардлага:

12.1.1. галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмаг нь галт тэрэгний хөдөлгөөний зохион байгуулалтын үндэс бөгөөд бүх салбар, нэгжийн үйл ажиллагааг хооронд нь уялдуулан нэгтгэж төмөр замын ажлын хэмжээг тодорхойлно.

12.1.2. галт тэрэгний хөдөлгөөний нэгдсэн зурмагийг төмөр замын тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага батална.

12.1.3. суурь бүтэц дэх галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмагийг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч батална.

12.1.4. галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмаг дараах шаардлагыг хангасан байна:

12.1.4.1. зорчигч, ачаа, ачаан тээш тээвэрлэлтийн хэрэгцээг хангах;

12.1.4.2. галт тэрэгний хөдөлгөөний аюулгүй байдал болон ажиллагааг хангах;

12.1.4.3. өртөөний боловсруулах болон хэсгийн тээх, нэвтрүүлэх чадварыг үр дүнтэй ашиглах;

12.1.4.4. хөдлөх бүрэлдэхүүнийг оновчтой, үр бүтээлтэй ашиглах;

12.1.4.5. зүтгүүрийн бригадын тасралтгүй ажиллах тогтоосон цагийг нарийн мөрдөх;

12.1.4.6. зам, хиймэл төхөөрөмж, дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол, холбооны болон цахилгаан эрчим хүчний байгууламжид засвар, үйлчилгээ хийх боломжийг олгох.

12.1.5. зорчигчийн галт тэрэгний цагийн хуваарийг нийтэд мэдээлнэ.

12.1.6. галт тэрэгний хөдөлгөөнтэй шууд холбоотой ажилтныг галт тэрэгний хөдөлгөөний цагийн хуваариар хангана.

12.1.7. галт тэрэгний хөдөлгөөний цагийн хуваарийг товлох, цуцлахыг дараах байгууллага, албан тушаалтан гүйцэтгэнэ:

12.1.7.1. олон улсын харилцааны зорчигчийн галт тэргийг хөрш орнуудын төмөр замын удирдах байгууллагатай зөвшилцсөнөөр;

12.1.7.2. алсын харилцааны, орон нутгийн ба хот, дүүргийн зорчигчийн галт тэрэг, тээшний галт тэрэг, ачаа-зорчигчийн галт тэргийг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч;

12.1.7.3. ачааны хурдасгасан болон ачааны галт тэргийг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч эрх олгосон этгээд;

12.1.7.4. цэргийн галт тэргийг аялуулах асуудлыг “Тусгай тээвэрлэлтийн журам”-аар зохицуулна;

12.1.7.5. сэргээн босгох, галын галт тэрэг, цас цэвэрлэгч, вагонгүй зүтгүүр, дрезин, аж ахуйн галт тэрэг болон хөдөлгөөний зурмагт тусгагдаагүй бусад галт тэрэгний явах зааврын дагуу галт тэрэгний ахлах диспетчер.

12.1.8. галт тэрэг бүрд зурмагаар тогтоосон дугаар олгоно. Нэг чиглэлийн галт тэргүүдэд тэгш дугаар, эсрэг чиглэлийн галт тэргүүдэд сондгой дугаар олгоно.

12.1.9. хөдөлгөөнийг хэвийн болгон сэргээх, гал түймэр унтраахад зориулан товлосон сэргээн босгох, галын галт тэрэг, цас цэвэрлэгч, вагонгүй зүтгүүр, дрезин, автоматормисийг дараалал харгалзахгүй явуулна.

12.1.10. дараалал баримтлах галт тэрэг:

12.1.10.1. бүх төрлийн зорчигчийн;

12.1.10.2. цэргийн, ачаа-зорчигчийн, тээшний болон чингэлгийн галт тэрэг, ачааны хурдасгасан /хялбар муудах ачаа, мал, амьтан тээвэрлэхэд зориулсан/;

12.1.10.3. ачааны /замналын, хэсгийн, түүвэр, зөөврийн, дамжуулах болон аж ахуйн галт тэрэг, вагонгүй зүтгүүр/;

12.1.10.4. онцгой шаардлагаар товлдог, тухайн үед ээлж дарааллыг нь тогтоодог галт тэрэг.

12.1.11. галт тэрэгний хөдөлгөөнийг хоногийн 24 цагийн тооллоор Улаанбаатарын цагийг баримтлан зохицуулна. Төмөр замын нийт сүлжээний хэмжээнд цагийн заалт адил байна.

12.1.12. галт тэрэгний хөдөлгөөнтэй шууд холбоотой ажлын байр, зорчигч үйлчилгээний буудлын гадна болон дотор талд технологийн зориулалттай цаг байрлуулна. Түүнийг ашиглах, тохируулах, засвар үйлчилгээ хийх асуудлыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

12.1.13. төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тээврийг оновчтой зохион байгуулахын тулд хоногийн ажлын төлөвлөгөөт зурмагийг зохиож мөрдөнө. Хоногийн ажлын төлөвлөгөөт зурмаг зохиож, баталж мөрдөх журмыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

АРВАН ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ

ХЭСЭГЛЭХ ГАЗАРТ ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

13.1. Галт тэрэгний хөдөлгөөнийг хэсэглэх газраар зааглаж зохион байгуулна. Хэсэглэх газарт өртөө, зөрлөг, замын пост хамаарна. Хэсэглэх газрыг барьж байгуулан хөдөлгөөнийг хэсэгчлэн зааг гаргаж галт тэрэгний хөдөлгөөнийг явуулна.

13.2. Оруулах гэрлэн дохио нь өртөөний хилийн зааг мөн. Оруулах гэрлэн дохиогоор тоноглогдоогүй өртөөний хилийн заагийг өртөөний зааг тэмдгээр тодорхойлно.

13.3. Өртөө, зөрлөг нь давхардахгүй дугаар бүхий кодтой байна.

13.4. Хэсэглэх газар, зорчигчийн буух, суух газар нь өөрийн оноосон нэртэй буюу дугаартай байна. Нэрийг өртөөний болон зорчигчийн байшингийн нүүрэн талд байрлуулсан байна.

13.5. Өртөөний зам, суман шилжүүлэг бүр өөрийн дугаартай байна.

13.6. Нэг болон хэд хэдэн паркттай өртөөний дэвсгэрт байгаа зам, суман шилжүүлэгт ижил дугаар тогтоохгүй.

13.7. Өртөөний зам, суман шилжүүлгийн дугаарлалтыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

АРВАН ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ

ӨРТӨӨНИЙ АЖЛЫН ТЕХНИК ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

14.1. Ерөнхий шаардлага:

14.1.1. өртөөний байгууламж, төхөөрөмжийг ашиглах аргыг техник захирамжийн актаар тогтооно. Өртөөнд галт тэргийг осол аюулгүй, саадгүй хүлээн авах, явуулах, өнгөрүүлэх, сэлгээний хөдөлгөөний ба хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлагыг хангаж байхаар техник захирамжийн актыг зохионо.

14.1.2. техник захирамжийн актыг төмөр замын тээврийн байгууллагын нийт ажилтан заавал биелүүлнэ.

14.1.3. өртөөний дарга нь тухайн өртөөний техник захирамжийн актыг төмөр замын тээврийн дүрэм, журам, **стандарт**, төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн баталсан бусад зааврыг үндэслэн холбогдох нэгжийн саналыг авч боловсруулна.

14.1.4. техник захирамжийн актыг хөдөлгөөн хариуцсан салбарын хяналтын болон технологи хариуцсан ажилтан хянаж, хөдөлгөөн хариуцсан салбарын дарга, тасгийн хэмжээнд тасгийн дарга батална.

14.1.5. техник захирамжийн актад дараах бичиг баримтыг хавсаргана:

14.1.5.1. өртөөний дэвсгэр зураг;

14.1.5.2. замуудын дагуу огтлолын зураг;

14.1.5.3. дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол, холбооны байгууламж ашиглах заавар;

14.1.5.4. ялгах дов дээр сэлгээний хөдөлгөөн хийх заавар;

14.1.5.5. салбар замд сэлгээний хөдөлгөөн хийх заавар;

14.1.5.6. хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн заавар /аюулгүйн замнал/

14.1.6. өртөөний замын болон дохиолол төвлөрүүлэлт хориглол, холбооны байгууламжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах бүрд техник захирамжийн актыг шинэчлэн батлуулна.

14.1.7. техник захирамжийн актад нэмэлт, өөрчлөлт оруулахдаа техник захирамжийн актыг баталсан албан тушаалтнаар баталгаажуулна.

14.2. Суман шилжүүлгийн ашиглалтад тавигдах шаардлага:

14.2.1. гол болон хүлээн авах, явуулах зам дээр байрласан сум, хамгаалах сум нь дараах байдлаар тавигдсан байна:

14.2.1.1. нэг хоорондын замаар холбогдсон өртөө, зөрлөгийн гол зам дээрх оруулах суман шилжүүлгүүд өртөөний хоёр талаас өөр өөр замд оруулахаар;

14.2.1.2. хоёр болон түүнээс дээш хоорондын замаар холбогдсон өртөөний гол зам дахь оруулах суман шилжүүлгүүд зохих гол замаар оруулахаар;

14.2.1.3. хамгаалах ба барих мухар зам руу оруулах сумаас бусад, хоорондын зам ба өртөөний гол зам дээрх бүх сум зохих замаар явуулахаар;

14.2.1.4. хамгаалах ба барих мухар зам руу оруулах сум нь мухар зам руу оруулахаар.

14.2.2. цахилгаан төвлөрүүлэлтэд холбогдсон суман шилжүүлгийн хэвийн байдлыг сум, дохио, замналын харилцан хамаарлын хүснэгтэд нэмэх тэмдгээр заана. Цахилгаан төвлөрүүлэлтэд холбогдоогүй суман шилжүүлэгтэй өртөөнд тэдгээрийн хэвийн байдлыг өртөөний техник захирамжийн актаар тогтооно.

14.2.3. сэргээн босгох, галын галт тэрэг, тэсрэх дэлбэрэх ачаатай вагон зогсоход зориулан гаргасан өртөөний зам руу оруулах замналын хамааралд ороогүй суман шилжүүлгийн хэвийн байдлыг өртөөний дарга тогтооно.

14.2.4. суман шилжүүлгийн хэвийн байдлыг цахилгаан төвлөрүүлэлтийн сумын цахилгаан шилжүүлэгчийн тагны дээр, төвлөрүүлэгдээгүй суман шилжүүлгийн шилжүүлэгчийн суурин дээр тэмдэглэнэ.

14.2.5. дор дурдсан үед сумыг өөр байдалд шилжүүлж болно:

14.2.5.1. галт тэрэг хүлээн авах, явуулах замнал бэлтгэхэд;

14.2.5.2. сэлгээний хөдөлгөөн хийх үед;

14.2.5.3. замыг хөдлөх бүрэлдэхүүнээр эзлүүлэх үед;

14.2.5.4. саадтай газар ба өртөөний зам дээр ажил хийх газрыг хааж хамгаалах шаардлагатай үед;

14.2.5.5. сум цэвэрлэх, шалгах, засварлах үед.

14.2.6. цахилгаан төвлөрүүлэлтээр тоноглогдсон өртөөнд доорх суман

шилжүүлгүүдээс бусад суман шилжүүлгүүдийг хэвийн байдалд тавих шаардлагагүй:

14.2.6.1. хамгаалах ба барих мухар зам руу орох сум;

14.2.6.2. автомат төхөөрөмжөөр тоноглогдож хэвийн байдалдаа өөрөө шилждэг хаягч сум;

14.2.6.3. автомат төхөөрөмжөөр тоноглогдоогүй боловч өртөөний жижүүр хэвийн байдалд нь шилжүүлдэг хаягч сум.

14.2.7. хоорондын замд тавигдсан суман шилжүүлгийг аль нэгэн зэргэлдээ өртөөнд харьяалуулах буюу салаалсан газарт нь шаардлагатай үед пост байгуулна. Эдгээр суман шилжүүлэгт техникийн үйлчилгээ хийх, гэрэлтүүлэх, хамгаалах, сумын түлхүүр хадгалах зааврыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

14.2.8. сум дохиог удирдах байранд өөрийн удирдаж байгаа сум дохионы шилжүүлэлт, хөдөлгөөний аюулгүй байдал болон ажиллагааг хариуцсан зөвхөн нэг ажилтан байна. Тухайлбал: өртөөний төвлөрүүлэлтийн байранд өртөөний жижүүр, сумчны байранд сумчин, автоматжуулсан ялгах довын төвлөрүүлэлтийн байранд оператор, довын жижүүр буюу сэлгээний диспетчер байна. Зарим өртөөнд сумчны хоёр байрыг нэг сумчинд, мөн зарим сум ба сумчны байрыг өртөөний жижүүрт шууд хариуцуулж болно. Ийм өртөөдийн жагсаалтыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

14.2.9. галт тэрэг хүлээн авах, явуулах замналд түгжигдсэн боловч түлхүүрийн хамаарлаар тоноглогдоогүй сумын түлхүүр өртөөний жижүүр буюу сумчинд, харин түлхүүрийн хамаарлаар тоноглогдсон үед сумчны байрны гүйцэтгэх аппарат буюу өртөөний жижүүрийн удирдлагын аппаратад хадгалагдана.

14.2.10. түлхүүрийн хамаарлаар тоноглогдоогүй дараах суман шилжүүлгийн түлхүүр нь өртөөний жижүүрт хадгалагдана:

14.2.10.1. сэргээн босгох, галын галт тэрэг зогсоох зам руу оруулах сум;

14.2.10.2. өртөө ба хоорондын замд нийлсэн салбар замуудын сум;

14.2.10.3. барих, хамгаалах мухар замын болон хаягч сум;

14.2.10.4. аюултай ачаатай вагон зогсоох зориулалттай зам руу оруулах сум;

14.2.10.5. түлхүүрийн хамаарлаар тоноглогдсон боловч тухайн нөхцөлд зүүдэг цоожоор цоожилсон байвал зохих сум;

14.2.10.6. нэг буюу бүлэг вагонд эзлүүлсэн өртөөний хүлээн авах явуулах замуудын сум.

14.2.11. хэсэглэх газарт галт тэрэг хүлээн авах, явуулах, замнал бэлтгэх, түгжих, сэлгээний хөдөлгөөний үед сумыг замналд шилжүүлэхийг өртөөний техник захирамжийн актад зааснаар гүйцэтгэнэ.

14.2.12. галт тэрэг хүлээн авах, явуулах замнал бэлтгэх үед төвлөрүүлсэн сумыг өртөөний жижүүр шилжүүлнэ. Галт тэрэг хүлээн авах, явуулах үед төвлөрүүлээгүй сумыг өртөөний жижүүрийн шийдвэрээр сумчин эсвэл сумыг хариуцдаг өртөөний ажилтан шилжүүлж түгжинэ. Замнал бэлтгэх үед өөр бусад ажилтан сумыг шилжүүлэхгүй.

14.2.13. сэлгээний хөдөлгөөний үед сум шилжүүлэх үйлдлийг сэлгээний хөдөлгөөн удирдагчийн шийдвэрээр сумчин гүйцэтгэнэ. Цахилгаан төвлөрүүлэлтээр тоноглогдсон өртөөдөд сэлгээний хөдөлгөөний үед сум шилжүүлэхийг өртөөний жижүүр гүйцэтгэнэ. Сумыг төвийн удирдлагаас орон нутгийн удирдлагад шилжүүлэх, мөн түүнчлэн сумчид үйлчилдэггүй, төвлөрүүлэгдээгүй суман дээгүүр сэлгээ хийх үед суман шилжүүлгүүдийг зөвхөн найруулагчийн бригад шилжүүлнэ.

14.2.14. суман шилжүүлэг, замнал бэлтгэх тухай өртөөний жижүүрийн шийдвэрийг сумчин зөв ойлгосноо давтана. Шийдвэрийг биелүүлмэгц сумчин энэ тухайгаа уг шийдвэр өгсөн ажилтанд нэн даруй илтгэнэ. Өгөгдсөн замналд орсон сумын байдлыг хянах боломж олгодог удирдлагын аппарат бүхий өртөөнд өртөөний жижүүр түүний шийдвэрийг зөв биелүүлсэн эсэхийг удирдлагын хэрэгслийн заалтаар магадална.

14.2.15. суман шилжүүлэг гэмтэлтэй /шор нягт шахагдаагүй, цоож цуурга гэмтсэн/ үед сумчин өртөөний жижүүрт нэн даруй мэдэгдэнэ. Гэмтэл нь хөдөлгөөний аюулгүй байдал болон ажиллагаанд хохирол учруулахаар байвал сумчин тэр сумаар өнгөрөх хөдлөх бүрэлдэхүүний хөдөлгөөнийг зогсоож, зогсох дохиогоор хааж хамгаалан, энэ тухайгаа өртөөний жижүүрт нэн даруй мэдэгдэнэ.

14.2.16. суман шилжүүлэг дээр засварын ажил хийх шаардлага гарсан үед өртөөний жижүүрийн зөвшөөрлөөр зам, дохиолол холбооны нэгжийн ажилтныг засварын ажилд оруулж, ажил гүйцэтгэсэний дараа уул суман шилжүүлгийн байдал хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангасан эсэхийг магадалж энэ тухайгаа өртөөний жижүүрт илтгэнэ.

14.2.17. өртөөний замд нийлсэн болон бусад байгууллагын эзэмшлийн замын эхний суман шилжүүлэг нь төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн мэдэлд байна. Бусад байгууллагын эзэмшлийн замын суман шилжүүлэг нь тухайн эзэмшигчийн мэдэлд байна.

14.2.18. суман шилжүүлгийн хэвийн ажиллагаа, цэвэрлэгээ, сум заагчийн бүрэн бүтэн байдалд хариуцсан байгууллага хяналт тавина.

14.2.19. суман шилжүүлгийн техникийн байдалд хяналт тавих, цэвэрлэх, үйлчилгээ хийх ажлыг хариуцсан нэгж гүйцэтгэнэ.

14.2.20. суман шилжүүлгийн техникийн байдлыг хянах, үйлчилгээ хийх технологийг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

14.3. Галт тэрэг найруулахад тавигдах шаардлага:

14.3.1. галт тэрэг найруулах төлөвлөгөөг галт тэрэгний жин, уртын норм, чиглэл, хэсэглэл тус бүрд хөдөлгөөний зурмаг, зүтгүүрийн төрөл, тухайн хэсгийн замын аяс, өртөөний хүлээн авах, явуулах замын ашигтай урт зэргийг тооцон төмөр замын тээврийн байгууллага тогтооно.

14.3.2. галт тэрэгний уртыг тодорхойлоход нэгж вагоны томьёолсон уртыг 14 метрээр тооцно.

14.3.3. Монгол Улсад ашиглагдаж байгаа хөдлөх бүрэлдэхүүний хувийн жин, томьёолсон урт, голын тоог төмөр замын тээврийн байгууллага боловсруулж төмөр замын тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагаар батлуулна.

14.3.4. галт тэрэгний урт нь тухайн галт тэрэг аялах хэсгийн өртөө, зөрлөгийн хүлээн авах, явуулах замын ашигтай уртаас хэтрэхгүй байна.

Хэсгээр урт бүрэлдэхүүнтэй, хүнд жинтэй галт тэрэг өнгөрүүлэх зааврыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

14.3.5. Дараах вагонуудыг галт тэргэнд холбохыг хориглоно:

14.3.5.1. техникийн хувьд хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ачааны бүрэн бүтэн байдалд хохирол учруулахаар гэмтэлтэй;

14.3.5.2. галт тэрэгнээс салгах мэдэгдэл өгсөн вагон;

14.3.5.3. даацаас хэтэрсэн ачаатай вагон;

14.3.5.4. ачаа ачих, бэхлэх техникийн нөхцөлийг зөрчиж ачсан задгай хөдлөх бүрэлдэхүүн;

14.3.5.5. ачаа хазгай ачсан, нум хэт сууснаас арал, тэвш нь явах ангидаа хавирах нөхцөл үүссэн, дээврийн бүрээс хуурч болохоор гэмтэлтэй вагон;

14.3.5.6. замаас гарч байсан буюу сүйрэл, осолд орсон галт тэргэнд байсан вагоныг үзлэг хийж хөдөлгөөнд тэнцэх эсэхийг тогтоох хүртэл уул вагоныг;

14.3.5.7. тусгай баримт бичигтэй яваа /өөрийн гол дээр явах ачааны адил/ вагоноос бусад тогтоосон төрлийн засвар хийсэн тухай хэв тэмдэггүй вагон;

14.3.5.8. хэрхэн явуулах тухай тусгай заалт өгөгдөөгүй, хэтрүү овортой ачаа ачсан тавцант вагон, транспортер, хагас вагон;

14.3.5.9. тусгай зааварт зааснаас бусад үед хашлага нь хаагдаж түгжигдээгүй тавцант вагон, хаалга нээлхийг хааж түгжээгүй битүү хоосон вагон, бункерийг нь бэхлээгүй бункерт хагас вагон ачих буулгах дээд, доод хэрэгслийн нээлхийн таг онгорхой цистерн, хоппер, үр тариа, цемент тээвэрлэх вагон, бусад хөдлөх бүрэлдэхүүн;

14.3.5.10. онгорхой хаалга нээлхийтэй буюу түгжих механизм гэмтсэн, нэг дэх шүдэнд тээглүүлж хаасан хагас вагон;

14.3.5.11. хос дугуйн өнхрөх гадаргууг хар тосноос цэвэрлээгүй вагон.

14.3.6. Дор дурдсан вагоныг зорчигчийн галт тэргэнд холбож болохгүй:

14.3.6.1. Тэсрэх ачаатай, шахсан, шингэрүүлсэн хийтэй болон бусад аюултай ачаатай, хялбархан шатдаг болон муухай үнэр гаргадаг ачаатай вагон;

14.3.6.2. Үечилсэн засвар буюу техникийн нэгдсэн байцаалтын хугацаа хэтэрсэн вагон.

14.3.7. онцгой шаардлагатай үед тавцант вагон, цистернээс өөр төрлийн ачааны вагоныг зорчигчийн /хурдан галт тэрэгнээс бусад/ галт тэргэнд холбохыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн зөвшөөрлөөр гүйцэтгэнэ.

14.3.8. зорчигчийн галт тэргэнд залгах ачааны вагоны тоо нь 4 голоос хэтрэхгүй байх бөгөөд зөвхөн галт тэрэгний эхэнд тавина. Хот дүүргийн зорчигчийн галт тэргэнд 12 голоос илүүгүй тооны ачааны вагон /мөн сүүний цистерн/ залгахыг зөвшөөрнө.

14.3.9. холбож байгаа ачааны вагоны техникийн байдал, бүтэц нь

зорчигчийн галт тэрэгний тогтоосон хурдтай, осол аюулгүй явах нөхцөлийг хангасан байна.

14.3.10. ачаа-зорчигчийн галт тэргэнд вагонуудыг тогтоосон зааврын дагуу байрлуулах бөгөөд зорчигчийн вагоныг эхэнд нь холбоно.

14.3.11. ачаа-зорчигчийн галт тэрэгний урт ба жинг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн тушаалаар тогтооно. Ачаа-зорчигчийн галт тэргэнд тэсрэх ачаатай, шахсан, шингэрүүлсэн хийтэй, бусад аюултай болон муухай үнэр гаргах ачаатай вагон, шингэрүүлсэн хийнээс суларсан хоосон цистерн холбохгүй байна.

14.3.12. зорчигчийн бүх галт тэрэгний эхний ба сүүлийн вагоны голын гадна хаалгыг түгжиж цоожилж, дамжих тавцанг босгон, бүх вагоны хажуу хаалгыг цоожилсон байна.

14.3.13. албан хэрэгцээний болон ачаа хүргэгчтэй вагоноос бусад зорчигчийн болон ачааны вагоныг галт тэргэнд нэг бүлэг болгон холбоно. Харин эдгээр вагонууд нь огцом түлхэх, зогсоход гулсаж болох зам төмөр, дам нуруу, гуалин үүнтэй төстэй бусад төрлийн ачаатай задгай хөдлөх бүрэлдэхүүн, зүтгүүр, галт тэрэгний сүүлээс нэгээс доошгүй вагоноор халхлагдсан байна.

14.3.14. Аюултай ачаатай вагоныг галт тэргэнд холбох үед тээврийн бичиг баримтад заасан халхлалтыг хийнэ.

14.3.15. Зорчигчийн, хүмүүс суулгасан ачааны вагон, тэсрэх аюултай, хялбар шатдаг ачаатай вагон, шингэрүүлсэн хийнээс суларсан хоосон цистернийг галт тэргэнд холбох, салгах сэлгээний хөдөлгөөний үед ердийн ачаатай вагон эсвэл хоосон вагоныг халхавч болгон ашиглана.

14.3.16. Галт тэргэнд залгах, сэлгээ хийх үед халхавч шаардах тэсрэх аюултай, хялбар шатдаг ачаа болон аюултай ачааны жагсаалтад орсон ачаатай вагон, хэтрүү овортой ачаа бүхий вагон, тусгай хөдлөх бүрэлдэхүүнийг галт тэргэнд байрлуулахыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн баталсан журмаар зохицуулна.

14.3.17. Гар тоормостой вагоныг түүвэр, хүмүүсийн, тэсрэх аюултай, хэтрүү овор бүхий ачаатай галт тэргэнд байрлуулахад галт тэрэгний эхний хэсэгт нэгээс доошгүй, харин сүүлийн хэсэгт гар тоормостой хоёроос доошгүй вагон тавьсан байна.

14.4. Галт тэрэгний тоормос залгах үед тавигдах шаардлага:

14.4.1. галт тэрэг бүрд байх тоормосны хангамж нь галт тэрэгний жин, хурд, хэсгийн хэмжээний баримтлах уруудуурт тохирч байна. Галт тэрэгний хурд, хэвгийн хэмжээ, тоормосны нэгдсэн шахалтаас хамаарах тоормосны замын зай, галт тэргийг гар тоормосоор хангахыг “Төмөр замын хөдлөх бүрэлдэхүүний тоормосыг ашиглах заавар” –аар зохицуулна.

14.4.2. хэсгийн хэмжээгээр баримтлах хэвгий, галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмагт тогтоосон хурдыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

14.4.3. ачааны галт тэрэгний автомат тоормосны сүлжээнд дараах вагоноос бусад ачааны маягийн автомат тоормостой бүх вагоны тоормосыг залгавал зохино:

14.4.3.1. хос дугуйд 1.0–2.0 мм чирэгтэй;

14.4.3.2. нэг загварын биш тоормостой;

14.4.3.3. автомат тоормос нь гэмтсэний улмаас засварт явуулж байгаа;

14.4.3.4. аялалын үед нь автомат тоормосыг салгах шаардлагатайгаар гэмтсэн.

14.4.4. ачааны, ачаа зорчигчийн галт тэргэнд ачааны болон зорчигчийн маягийн автомат тоормосыг хослуулан хэрэглэж болно.

14.4.5. бүх төрлийн галт тэрэгний зүтгүүрийн автомат тоормосыг тоормосны сүлжээнд залгасан байна.

14.4.6. ачааны галт тэргэнд нэг бүлэг болгон тавьсан нэвт дамжуулах хоолойтой буюу салгагдсан тоормостой вагоны тоо 8 голоос, харин галт тэрэгний сүүлд автомат тоормостой сүүлийн хоёр вагоны өмнө 4 голоос тус тус хэтрэх ёсгүй. Галт тэрэгний сүүлд байгаа хоёр вагоны автомат тоормос нь ажиллагаагүй байхыг хориглоно.

14.4.7. ачааны болон ачаа-зорчигчийн галт тэрэгний автомат тоормос эвдэрсний улмаас хоорондын замд зогсвол түүнийг байранд нь хөдлөхгүй байхын тулд бүрэлдэхүүний /зүтгүүргүй/ жингийн 100 тонн тутамд 1.0–ээс багагүй гар тоормосны хангамжтай байвал зохино.

14.4.8. галт тэргийг аялалд гаргахын өмнө буюу аяллын үед галт тэрэгний тоормосны ажиллагааг бүрэн, товчилсон, технологийн туршилтаар шалгана.

14.4.9. галт тэрэгний бүх вагоны тоормосны гол хоолойн байдал, тоормосны ажиллагааг шалгах бүрэн туршилтыг дараах тохиолдолд хийнэ:

14.4.9.1. найруулсан өртөөн дээр галт тэргийг явуулахын өмнө;

14.4.9.2. сунгуу уруудуурт хоорондын замын өмнөх өртөөнд зурмагийн дагуу зогсолттой бол;

14.4.9.3. баримтлах хэвгий 0.018 ба түүнээс огцом сунгуу уруудууртай хэсгийн өмнө бүрэн туршилтыг 10 минутын барилттайгаар хийнэ. Ийм өртөөдийн жагсаалтыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

14.4.10. галт тэрэгний тоормосны байдлыг сүүлийн 2 вагоны тоормосны ажиллагаагаар шалгадаг тоормосны товчилсон туршилтыг дараах тохиолдолд хийнэ:

14.4.10.1. Өртөөний хийн шахуургын суурин төхөөрөмж буюу зүтгүүрээр тоормосны бүрэн туршилтыг урьдчилан хийсэн болон аялж ирсэн галт тэрэгний зүтгүүр сольж галт тэргэнд зүтгүүр холбож явуулахын өмнө;

14.4.10.2. зүтгүүрийг галт тэрэгнээс салгахгүйгээр бригад солигдох үед;

14.4.10.3. галт тэрэгний вагоны хооронд зөөлөн холбоос салсан буюу төгсгөлийн кран хаагдаж, нээгдсэний дараа;

14.4.10.4. зорчигчийн галт тэрэг 20 минутаас дээш хугацаагаар зогссоны дараа явахын өмнө;

14.4.10.5. ачааны галт тэрэг 30 минутаас дээш хугацаагаар зогссон үед гол хоолойн нягт ВУ-45 маягтад бичигдсэнээс 20 хувиас

ихээр өөрчлөгдсөн үед;

14.4.10.6. ерөнхий савны даралт 5.5 кг/см^2 –аас доош бага болсон;

14.4.10.7. галт тэрэгний тоормосны удирдлага нэг бүхээгээс нөгөө бүхээг, нэг зүтгүүрээс нөгөө зүтгүүрт шилжүүлэгдсэний дараа.

14.4.11. галт тэрэгний тоормосны байдлыг бүрэлдэхүүний эхний 5 вагоны тоормосны ажиллагаагаар шалгах технологийн туршилтыг доорх тохиолдолд хийнэ:

14.4.11.1. ачааны галт тэрэгний зүтгүүрийн тоормосны удирдлагыг нэг бүхээгээс нөгөө бүхээг, нэг зүтгүүрээс нөгөө зүтгүүрт шилжүүлсний дараа;

14.4.11.2. түлхэгч зүтгүүр салсан;

14.4.11.3. ачааны галт тэрэг 30 минутаас дээш хугацаагаар зогссон үед гол хоолойн нягт ВУ-45 маягтад бичигдсэн 20 хувиас бага өөрчлөгдсөн.

14.5. Галт тэргийг тоноглох, үйлчлэхэд тавигдах шаардлага:

14.5.1. Зорчигчийн, ачаа-зорчигчийн, цэргийн галт тэргийг радио холбоо, гал унтраах болон эмнэлгийн анхны тусламж үзүүлэх хэрэгсэл, техникийн сэлбэг, бусад тоноглолоор хангана.

14.5.2. Тэсрэх аюултай ачаатай вагоноос бүрдсэн галт тэргийг гал унтраах хэрэгсэл, эмнэлгийн анхны тусламж үзүүлэх хэрэгсэл, машинчтай холбоо барих радио станцаар тоноглоно. Галт тэргийг гал унтраах болон эмнэлгийн анхны тусламж үзүүлэх хэрэгсэл, радио станцаар хангах үйл ажиллагаа нь тогтоосон норм, үндэсний стандартын шаардлагыг хангасан байна.

14.5.3. Үндэсний стандартын дагуу зүтгүүрийг гал унтраах болон хөдлөх бүрэлдэхүүнийг зам дээр өргөж гаргах хэрэгсэл, шаардагдах дохионы багаж, хэрэгсэл, бусад эд зүйлсээр хангасан байна. Зүтгүүр болон өөрөө явагч тусгай хөдлөх бүрэлдэхүүнийг радио станцаар тоногдсон байна.

14.5.4. Галт тэрэгний тоормос эвдэрсэн үед хоорондын замд хөдлөх бүрэлдэхүүнийг бэхлэх тооцоот ивүүрээр зүтгүүрийг хангах, хоорондын замд хэвгитэй хэсэгт ачааны болон ачаа-зорчигчийн галт тэрэгний бүрэлдэхүүнийг бэхлэх журмыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

14.5.5. Галт тэргэнд зүтгүүрийн болон галт тэрэгний бригад үйлчилнэ. Галт тэрэгний зэрэглэл, хэсэгт ажиллах нөхцөл, тэдгээрт тавигдах шаардлага, галт тэрэгний бригадын бүрэлдэхүүн, зорчигчийн галт тэрэгний иж бүрэн үйлчилгээ, зорчигч тээврийн үйлчилгээний технологийн дүрэм, журам, зааврыг тээвэрлэгч баталж, мөрдүүлнэ.

14.6. Галт тэргэнд зүтгүүр холбоход тавигдах шаардлага:

14.6.1. ажиллаж байгаа илчит тэргийг галт тэрэгний эхэнд холбож урд бүхээгээс зүтгүүрийг жолоодно.

14.6.2. жолоодлогын нэг бүхээгтэй зүтгүүрийг зөвхөн дараах үед ухрааж болно:

14.6.2.1. хот дүүргийн, аж ахуйн, гал унтраах, дамжуулах болон

зөөврийн, сэргээн босгох галт тэрэгтэй явах үед;

14.6.2.2. салбар зам, холбох замаар явах үед;

14.6.2.3. сэлгээний хөдөлгөөн хийх үед;

14.6.2.4. хос зүтгүүрийн хоёрдох зүтгүүр болж явах үед;

14.6.2.5. зүтгүүр эргэх байгууламж эвдэрхий буюу байхгүй өртөөнөөс галт тэрэг явуулах үед;

14.6.2.6. галт тэрэг түлхсэний дараа явуулсан өртөөнд буцаж ирэх үед;

14.6.2.7. галт тэргийг хоорондын замаас туслах зүтгүүрээр татаж авах үед;

14.6.2.8. вагонгүйгээр явах үед.

14.6.3. ганцаар яваа зүтгүүрт вагон үзэгчгүй өртөөнөөс 40 голоос ихгүй тооны вагон залгаж болно. Энэ галт тэрэгний явах ангид гадна үзлэг, тоормосыг турших ажиллагааг зүтгүүрийн бригад гүйцэтгэнэ.

14.6.4. галт тэрэгний түүчээ зүтгүүрийн араас холбох ажиллуулаагүй зүтгүүрийн тоог төмөр замын тээврийн байгууллага тогтооно.

АРВАН ТАВДУГААР БҮЛЭГ

ГАЛТ ТЭРЭГНИЙ ХӨДӨЛГӨӨНИЙГ ЗОХИЦУУЛАХАД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

15.1. Ерөнхий шаардлага:

15.1.1. хэсгийн хэмжээнд галт тэрэгний хөдөлгөөнийг зөвхөн нэг ажилтан, тухайлбал галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмагийн биелэлтийг хариуцах үүрэг бүхий галт тэрэгний диспетчер удирдана. Галт тэрэгний диспетчерийн тушаалыг хэсгийн хэмжээнд галт тэрэгний хөдөлгөөнд шууд холбоотой ажилтан заавал биелүүлнэ.

15.1.2. хэсгийн хэмжээнд галт тэрэгний диспетчерээс бусад ажилтан галт тэрэгний хөдөлгөөний талаар шуурхай үүрэг даалгавар өгөхийг хориглоно.

15.1.3. хэсэглэх газар, галт тэрэг бүрийг зөвхөн нэг ажилтан удирдана. Тухайлбал өртөөнд өртөөний жижүүр, постод постын жижүүр, аж ахуйн галт тэргэнд ажил удирдагч, хоёроос дээш тооны зүтгүүр бүхий галт тэргэнд түүчээ зүтгүүрийн машинч тус тус удирдана.

15.1.4. өртөөнд сумын удирдлагын байрны буюу паркийн хэд хэдэн жижүүр байж болно. Эдгээр өртөөдөд жижүүрүүдийн удирдлагын зааг хэсэг болон жижүүр тус бүрийн галт тэрэгний хөдөлгөөнтэй холбогдсон үүргийг өртөөний техник захирамжийн актад заана. Жижүүр нь өөрийн хэсэгт галт тэрэгний хөдөлгөөнийг ганцаараа удирдах, тухайн хэсэгт галт тэрэгний хөдөлгөөнтэй холбоотой болон бусад бүх засвар, үйлчилгээний ажилтан албан хаагчид түүнд захирагдана.

15.1.5. галт тэрэг хүлээн авах, явуулах зам ашиглах зааврыг өртөөний техник захирамжийн актаар тогтооно.

15.1.6. зорчигчийн, ачаа-зорчигчийн галт тэргийг зорчигчийн байгууламж бүхий зам дээр хүлээн авах болон зогсолтгүй шууд явах галт

тэргийг техник захирамжийн актад заасан замаар өнгөрүүлнэ.

15.1.7. өртөөний жижүүр галт тэргийг цаг тухайд нь хүлээн авч байхын тулд чөлөөтэй замыг бэлэн байлгана. Өртөөний жижүүр галт тэргийг шаардлагагүйгээр хориглосон заалттай оруулах гэрлэн дохионы өмнө зогсоохгүй.

15.1.8. галт тэрэгний диспетчерийн зөвшөөрөлгүйгээр ачилт, буулгалтад тавих, засварын ажилд өгөхөөр галт тэрэгнээс салгасан нэг буюу бүлэг вагоныг хүлээн авах, явуулах замд тавьж зам эзлүүлж болохгүй.

15.1.9. завсрын өртөө, зөрлөгт хүлээн авах, явуулах, салбар замд ачилт буулгалтад тавьсан болон галт тэрэгнээс техникийн шалтгаанаар салгагдсан вагоныг тооцоот ивүүрээр бэхэлнэ.

15.1.10. барих мухар замыг хөдлөх бүрэлдэхүүнээр эзлүүлж орхиж болохгүй. Хамгаалах мухар замыг зорчигчийн, хүн суулгасан, тэсрэх болон бусад аюултай ачаатай ачааны вагоноор эзлүүлэхгүй байна.

15.2. Галт тэрэгний хөдөлгөөнийг удирдах заавар:

15.2.1. төмөр замын хэмжээнд зорчигчийн болон ачааны галт тэрэгний хөдөлгөөний зөвшөөрөгдөх дээд хурдыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно. Хэсэг тус бүрд галт тэрэгний хөдөлгөөний хурдыг галт тэрэгний хөдөлгөөний зурмагаар тогтооно.

15.2.2. Суман шилжүүлгээр хажуугийн замаар галт тэрэг явах үеийн хурдыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

15.2.3. хурд бууруулахыг шаардсан газраар өнгөрөх хурд ямар ч тохиолдолд анхаарамж буюу төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн тогтоосон хэмжээнд тохирч байх бөгөөд харин тусгайлан заасан зүйл байхгүй бол 25 км/цагаас ихгүй байна. Цагт 15 км/цагаас бага хурдтай өнгөрөх анхаарамж өгөгдсөн осолтой газрын эхэнд галт тэргийг замын засвар, арчлалт үйлчилгээ хариуцсан аж ахуйн нэгж байгууллагаас томилогдсон ажилтан угтан авч осолтой газрын төгсгөл хүртэл үдэн гаргана.

15.2.4. зүтгүүрийн бригад дээр дурдсан осолтой газраар өнгөрөхдөө замын ажилтнаас өгөх дохиог анхааралтай ажиглаж өгсөн дохионы шаардлагыг биелүүлж явна.

15.2.5. мухрын өртөөнд ирэх бүх галт тэрэгний хурд нь хүлээн авах замын эхэнд 40 км/цагаас ихгүй байх бөгөөд мухрын өртөөдийн жагсаалт, хүлээн авах галт тэрэгний хурдыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

15.2.6. галт тэрэг вагонтой талаараа урагш явахыг дараах тохиолдолд зөвшөөрнө:

15.2.6.1. салбар замаар явах, буцах үед;

15.2.6.2. аж ахуйн, сэргээн босгох, галын галт тэрэгний хөдөлгөөний үед.

15.2.7. Хөдлөх бүрэлдэхүүн жолоодох машинч нь эрх бүхий байгууллагаас хөдлөх бүрэлдэхүүн жолоодох эрх авсан байна.

15.3. Галт тэрэг хүлээн авахад тавигдах шаардлага:

15.3.1. өртөөний жижүүр нь хөдөлгөөний аюулгүй ажиллагааг бүрэн хангаж, галт тэрэг саатуулахгүй байхаар ажлыг зохион байгуулна. Өртөөний жижүүрийн байрыг бусдаас тусгаарласан байна;

15.3.2. өртөөний жижүүрийн байранд зөвхөн өртөөний дарга, өртөөний жижүүртэй хамт ажилладаг буюу өөрийн албан үүргийг хамтран гүйцэтгэдэг ажилтан, өртөөний жижүүрийн ажиллагаа болон удирдлагын багаж хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдлыг хянадаг ажилтнууд орох эрхтэй;

15.3.3. өртөөнд галт тэрэг хүлээн авахдаа чөлөөтэй зам дээр нээлттэй оруулах гэрлэн дохиогоор, оруулах гэрлэн дохиогүй бол техник, захирамжийн актад зааснаар гүйцэтгэнэ;

15.3.4. өртөөнд түлхэгч зүтгүүрийг хүлээн авахын тулд замын тодорхой хэсгийг тогтоож болно. Тодорхой хэсэг гэдэг нь өртөө, зэрлэгийн оруулах гэрлэн дохионоос эхний суман шилжүүлэг хүртэлх хэсгийг ойлгоно.

15.3.5. шаардлагатай үед сэргээн босгох, галын галт тэрэг, туслах зүтгүүр, вагонгүй зүтгүүр, цас цэвэрлэгч, дрезин, замын машин ба хаалттай хоорондын замд ажил хийсэн аж ахуйн галт тэргийг өртөөний замын тодорхой хэсэгт хүлээн авч болно.

15.3.6. өртөөний жижүүр, галт тэрэгний диспетчер өөрөө буюу түүний шийдвэрээр техник захирамжийн актад заасан өөр ажилтан оруулах гэрлэн дохио нээхийн өмнө дараах зүйлийг шалгана:

15.3.6.1. галт тэрэг хүлээн авах зам чөлөөтэй эсэх;

15.3.6.2. галт тэрэг хүлээн авах замналыг ашиглаж хийгдэж байгаа сэлгээ зогссон эсэх;

15.3.6.3. замналд орсон бүх суман шилжүүлэг замналд тавигдаж түгжигдсэн эсэх.

15.3.7. цахилгаан төвлөрүүлэлтээр тоноглогдсон өртөө, зэрлэгт хүлээн авч байгаа галт тэрэгний эхний хос дугуй оруулах гэрлэн дохиог өнгөрөхөд автоматаар хаагдана.

15.3.8. завсрын өртөө, зэрлэгт эсрэг чиглэлээс нэгэн зэрэг ирэх хоёр галт тэргийг хооронд нь хамгаалах мухар замгүй өртөөнд оруулах /өртөө рүү ойртох/ аль нэг талын зам нь тоормосны замын туршид 0.006-аас огцом уруудууртай байвал хоёр галт тэрэг зэрэг хүлээж авч болохгүй.

15.3.9. галт тэргийг нэгэн зэрэг хүлээн авахыг хориглосон өртөөдийн жагсаалтыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч батална.

15.3.10. галт тэргийг нэгэн зэрэг хүлээн авдаггүй өртөөнд галт тэрэг хоёр талаас нэгэн зэрэг ирэх зайлшгүй тохиолдолд хориглосон заалттай оруулах гэрлэн дохионы гадна зогсох, **замын аяс нь хэвгий өндөр** талын галт тэргийг эхэлж хүлээн авна. Ямар ч тохиолдолд хойноос нь өөр галт тэрэг мөрдөж яваа галт тэргийг түрүүнд нь хүлээн авна.

15.3.11. өртөөнд хүлээн авах галт тэргийг гаргах гэрлэн дохио, гаргах гэрлэн дохио байхгүй бол хүлээн авах замын хязгаарын шонгийн хооронд зогсооно.

15.3.12. галт тэрэгний **сүүлийн** вагон хязгаарын шонгийн гадна үлдэж байвал энэ тухай техник захирамжийн актад заасан ажилтан өртөөний жижүүрт нэн даруй мэдэгдэх бөгөөд өртөөний жижүүр галт тэргийг хүлээн

авах замын ашигтай уртын заагт багтааж тавих арга хэмжээг авна.

15.3.13. цахилгаан төвлөрүүлэлттэй өртөөнд хүлээн авах замын ашигтай уртын хязгаарт галт тэрэг зогсоосон эсэхийг өртөөний жижүүр удирдах аппаратын заалтаар хянана.

15.3.14. галт тэргийг хүлээн авах замын ашигтай уртын заагт багтаан тавих боломжгүй бол өртөөний жижүүр зэргэлдээ замаар хөдлөх бүрэлдэхүүн явах үед хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээ авна.

15.3.15. өртөө, зөрлөгт ирэх галт тэрэг бүрийг өртөөний жижүүр галт тэрэг бүрэн бүрэлдэхүүнтэй, сүүлийн дохиотой ирсэн, өнгөрснийг магадлах үйл ажиллагааг өртөөний онцлогоос хамаарч техник захирамжийн актаар тогтооно.

15.3.16. өртөөний жижүүр галт тэргийг угтахгүй байж болох өртөөдийн жагсаалт, тэдгээр өртөөнд галт тэрэг хүлээн авах үед хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах нөхцөлийг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтооно.

15.3.17. өртөөний жижүүр галт тэрэг жинхэнэ явсан буюу өнгөрсөн цаг, түүний дугаар, бүрэлдэхүүнийг тодорхойлох зайлшгүй шаардлагатай мэдээ баримтыг галт тэрэгний хөдөлгөөний дэвтэрт /зурмагт/ тэмдэглэж, зэргэлдээ өртөөний жижүүрт болон галт тэрэгний диспетчерт нэн даруй мэдэгдэнэ.

15.4. Галт тэрэг явуулахад тавигдах шаардлага:

15.4.1. өртөөний жижүүр нь галт тэрэгний диспетчер, хүрэх өртөөний жижүүрийн зөвшөөрөлгүйгээр галт тэргийг явуулж болохгүй.

15.4.2. галт тэрэг явуулахын өмнө өртөөний жижүүр дараах үүргийг гүйцэтгэнэ:

15.4.2.1. хоорондын зам чөлөөтэй эсэхийг магадлах;

15.4.2.2. галт тэрэг явуулах замнал руу гарч сэлгээ хийхийг зогсоох;

15.4.2.3. бүрэлдэхүүний техникийн үйлчилгээ, ачаа тээврийн үзлэг дууссан болохыг магадлах;

15.4.2.4. галт тэрэг явуулах замнал бэлтгэх;

15.4.2.5. галт тэрэг явуулах зөвшөөрөл авах.

15.4.3. явах галт тэрэгний машинчид хоорондын зам эзлэх зөвшөөрөл нь гаргах гэрлэн дохионы зөвшөөрсөн заалт байна. Гаргах гэрлэн дохио нээгдээгүй замнал түгжигдсэн тохиолдолд хоорондын замын байдал, замнал зөв тухай жижүүрийн илтгэлийг үндэслэн галт тэрэгний диспетчер болон өртөөний жижүүрийн бүртгэлт тушаалаар галт тэргийг явуулна.

15.4.4. галт тэрэг найруулсан болон галт тэрэгний бүрэлдэхүүнд вагон холбох, салгах ажил хийсэн өртөөнөөс галт тэрэг явуулахдаа өртөөний жижүүр гаргах гэрлэн дохиог нээх буюу зүтгүүрийн машинчид хоорондын зам эзлэх зөвшөөрөл олгохын өмнө сүүлийн вагонд галт тэрэгний сүүлийн дохио байгаа эсэхийг магадална.

15.4.5. гаргах гэрлэн дохиог тухайн галт тэрэгний диспетчер, өртөөний жижүүр нээнэ. Явах галт тэрэгний эхний хос дугуй гаргах гэрлэн дохиог өнгөрсний дараа автоматаар хаагдана.

15.4.6. түүчээ зүтгүүрийн машинч нь өртөөний гаргах гэрлэн дохио

хориглосон заалттай байхад хоорондын зам эзлэх зөвшөөрөл авсан ч өртөөний жижүүртэй албан ярилцлага давтаагүй бол галт тэрэг хөдөлгөж болохгүй.

15.4.7. зүтгүүрийн машинч, туслах машинч галт тэрэг хөдөлгөхийн өмнө ба хөдөлж байхад галт тэрэгнээс, өртөөний болон техник үйлчилгээний газрын ажилтнаас зогсоох дохио өгч байгааг магадална. Зорчигчийн, ачаа зорчигчийн галт тэрэгний машинч хөдөлгөөний цагийн хуваариар тогтоосон хугацаанаас өмнө явж болохгүй.

15.4.8. зүтгүүрийн бригад, галт тэрэгний дарга, зорчигчийн галт тэрэгний вагоны үйлчлэгч аюулгүй явахад саад болох зүйл илрүүлбэл галт тэргийг зогсоох арга хэмжээ нэн даруй авна.

15.4.9. гаргах гэрлэн дохио хориглосон заалттай үед галт тэрэг явуулахын өмнө өртөөний жижүүр техник захирамжийн актад заасан ажилтан хоорондын зам эзлэх зөвшөөрлийг машинчид олгоно. Машинч нь хоорондын зам эзлэхээр авсан зөвшөөрлийг магадлах үүрэгтэй.

15.4.10. зогсоох кран ажиллуулснаас буюу аяндаа тоормослогдсоноос зорчигчийн галт тэрэг хоорондын замд зогсох үед үйлчлэгч өөрийн вагоныг шалгаж, шаардлагатай бол зүтгүүрийн зүгт зогсоох дохио нэн даруй өгнө. Галт тэрэгний бүх үйлчлэгчийн зогсоох дохиог авсны дараа зорчигчийн галт тэрэгний хөдөлгөөнийг, харин бусад галт тэргийг туслах машинчийн илтгэсний дагуу аяллыг үргэлжлүүлнэ.

15.4.11. Зүтгүүрийн гэмтлээс бусад тохиолдолд ачааны галт тэрэг хоорондын замд зогсох үед туслах машинч галт тэргийг үзэж, галт тэрэгний бүрэлдэхүүн бүрэн эсэхийг сүүлийн вагоны дугаар, галт тэрэгний сүүлийн дохиог шалгана.

15.4.12. өртөөний жижүүр нь өртөөнөөс явуулж байгаа болон өртөөгөөр зогсолтгүй өнгөрч байгаа галт тэрэг бүрийн хэвийн байдал, галт тэрэгний дохио, галт тэрэг бүрэн бүрэлдэхүүнтэй бөгөөд сүүлийн дохиотой явсан тухай өөрийн биеэр буюу техник захирамжийн актад заасан ажилтны илтгэлээр магадална.

15.4.13. өртөөний жижүүр галт тэргийг үдэн гаргахгүй өртөөний жагсаалт, эдгээр өртөөнөөс галт тэрэг явуулахад хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах журмыг төмөр замын суурь бүтцийн үйлчилгээ үзүүлэгч тогтоон баталж, мөрдүүлнэ.

15.4.14. галт тэрэгний хөдөлгөөний аюулгүй байдал болон ажиллагаанд саад учруулж болох гэмтэл илрүүлэх, галт тэрэг тогтоосон дохиогүй өнгөрөх үед галт тэрэг үдэгч ажилтан түүнийг зогсоох арга хэмжээ авна. Өртөөнөөс явж байгаа галт тэрэгний сүүлийн вагоны дугаар сүүлийн дохиотой эсэх тухай өртөөний жижүүр радио холбоогоор машинчид мэдээлнэ.

15.4.15. галт тэрэг зөв найруулсан эсэхийг өртөөний ажилтнууд хариуцна.

15.4.16. өртөөний ажилтнууд галт тэрэг явуулахын өмнө галт тэрэг найруулах төлөвлөгөөний дагуу зөв найруулсан, задгай хөдлөх бүрэлдэхүүн дээрх ачааг зөв ачиж бэхэлсэн, галт тэрэг тогтоосон дохио, шаардагдах багаж хэрэгслээр бүрэн тоноглогдсон болохыг төмөр замын дүрэм, журам, үндэсний стандартад заасны дагуу шалгана.

15.4.17. галт тэрэг явуулахын өмнө найруулсан өртөө нь ачааны болон

ачаа-зорчигчийн бүх галт тэрэгний биечлэн бүртгэх хуудас, ачааны баримт бичгийг битүүмжилж түүчээ зүтгүүрийн машинчид хүлээлгэн өгнө.

15.4.18. галт тэрэгнээс вагон салгах, холбох үед өртөөний ажилтан галт тэрэгний биечлэн бүртгэх хуудсанд зохих өөрчлөлт оруулна.

АРВАН ЗУРГААДУГААР БҮЛЭГ

ГАЛТ ТЭРЭГНИЙ ХӨДӨЛГӨӨНИЙГ ЗОХИЦУУЛАХ ДОХИОЛОЛ, ХОЛБООНЫ ХЭРЭГСЭЛД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

16.1. Өртөөд хооронд галт тэрэгний хөдөлгөөнийг дараах хориглолын системээр зохицуулна:

16.1.1. хоорондын замыг хориглолоор тоноглогдсон нэг замтай хоорондын замын галт тэрэгний хөдөлгөөн нь хоёр чиглэлд байхаар зохицуулагдах;

16.1.2. хоорондын замын хориглолоор тоноглогдсон хос замтай хоорондын замд нэг чиглэлийн хөдөлгөөнийг зохион байгуулах, шаардлагатай үед тухайн замаар хоёр чиглэлийн хөдөлгөөн зохион байгуулах боломжтой байх;

16.1.3. галт тэргэнд хоорондын зам эзлүүлэх зөвшөөрөл нь гаргах гэрлэн дохионы зөвшөөрсөн заалт байх;

16.1.4. нэг замтай хэсэгт гаргах гэрлэн дохио нээхийн тулд галт тэрэг хүрэх өртөөний жижүүрээс зөвшөөрлийг урьдчилан авах.

16.2. Хоорондын замын хориглол нь үндсэн ба нөөц суваг, шугамаар тоноглогдсон байна.

АРВАН ДОЛООДУГААР БҮЛЭГ

ХЯНАЛТ, ХАРИУЦЛАГА

17.1. Энэхүү дүрмийн хэрэгжилтэд төмөр замын тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, төмөр замын тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага хяналт тавина.

17.2. Энэхүү дүрмийг зөрчсөн этгээдэд Эрүүгийн хууль, Зөрчлийн тухай хуулийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

-- о О о --